

**NATO – ZA IN PROTI:
Državlanski priročnik**

Ljubljana 2002

PUBLIKACIJA: NATO - ZA IN PROTI: Državlanski priročnik
AVTORJI: Gorazd Kovačič, Marta Gregorčič, Nina Fabjančič
OBLIKOVANJE: Jaka Modic
JEZIKOVNI PREGLED: Amelia Kraigher
TISK: Cicero Begunje d.o.o.
IZDAJATELJ: Mirovni inštitut
Inštitut za sodobne družbene in politične študije
Metelkova 6, 1000 Ljubljana, SI
e-pošta: info@mirovni-institut.si
www.mirovni-institut.si

© Mirovni inštitut, 2002

Izid knjige je omogočil Open Society Institute.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

355.02(497.4)
355.751(497.5)

KOVAČIČ, Gorazd
NATO - za in proti: državljanski priročnik / Gorazd Kovačič,
Marta Gregorčič, Nina Fabjančič. - Ljubljana : Mirovni inštitut, 2002

ISBN 961-6455-05-2
1. Gregorčič, Marta 2. Fabjančič, Nina
120097024

Uvodna pojasnila 5

I. NATO V SVETU

1. Splošni pomen Nata 11

2. Zgodovinske zasluge Nata 15

3. Nato in mir na Balkanu 17

4. Mednarodna politika, demokracija in človekove pravice 19

5. Sodobni viri ogrožanja 25

6. Natove nove vizije kolektivne varnosti 27

7. Nato in boj proti terorizmu 34

8. Pomen širitve Nata 38

9. Evropski varnostni mehanizmi 42

10. EU in Nato kot komplementarna cilja 45

11. Vojaška nevtralnost 49

II. SLOVENIJA IN NATO

1. Varnostna izpostavljenost Slovenije	55
2. Prispevek Slovenije k stabilnosti v svetu	60
3. Mednarodni vpliv in ugled Slovenije	62
4. Stroški obrambe	65
5. Posodobitev Slovenske vojske	70
6. Obveznosti do Nata - sodelovanje vojakov v tujini	73
7. Vojaška oporišča	75
8. Okoljski in prostorski vplivi	79
9. Gospodarski razvoj	82
10. Znanstveno in tehnološko sodelovanje	85
11. Socialni razvoj	86
12. Uspešnost tranzicije	87
13. Vrednote in pripadnost "zahodni civilizaciji"	88

Uvodna pojasnila

Čas državljanske odločitve o vključitvi ali ne vključitvi Slovenije v zvezo Nato se, upajmo, približuje. Eden ključnih pogojev za samostojno in odgovorno odločanje državljanov in državljanov o političnih dilemah je, da imajo na voljo celovite in večstranske informacije. Vlada skupaj s svojimi uradi in strankarskimi aparati že dlje časa vodi celovito kampanjo za podporo vstopu v Nato, ki pa je žal le enostranska. Kritična dejstva in stališča javnosti razdrobljeno predstavljajo le nekateri posamezniki, pretežno iz civilne družbe. Publikacije, ki bi celovito zajela dilemo vstopa v Nato in bila obenem uravnotežena, doslej ni bilo. Zato se je Mirovni inštitut odločil izdati državljanski priročnik, ki naj bo v pomoč vsem, ki si želijo o vprašanju Nata oblikovati lastno mnenje oz. kompetentno sodelovati v javnih debatah.

Priročnik je metodološko sestavljen nepristransko, saj predstavlja tako argumente za kot tudi argumente proti vstopu Slovenije v zvezo Nato. Na drugi strani pa gre za zavesten poskus uravnoteženja prevladujočih argumentov vladne strani. Argumenti proti količinsko prevladujejo, vendar deloma tudi zato, ker se argumenti za pogosteje ponavljajo in so tudi bolj monolitni. Izkaže se, da je število razlogov za skepso do Nata precej večje od števila razlogov za navdušenje nad njim. Tako je celo argumente za vstop v Nato večkrat moč brati tudi nasprotno in obratno.

Zbrali smo vse glavne argumente za in proti vstopu Slovenije v Nato oz. podpora Natu, ki so se pojavili v javnosti v zadnjem letu dni. Prečesali smo dnevno in tedensko časopisje nacionalnega pomena od septembra 2001 dalje. Preučili smo dve parlamentarni debati o tem vprašanju in dve soočenji v oddaji Aktualno na TV Slovenija. Prebirali smo besedila na temo Nato, objavljena na vladnih spletnih straneh in promocijskih tiskovinah. Pogledali smo, kaj o Natu pravijo nacionalni programi in razvojne strategije. Preučili

smo spletne strani vidnejših nevladnih organizacij, ki nasprotujejo vstopu Slovenije v Nato. Pregledali smo nekatere televizijske nastope, okrogle mize in vključili pomembnejše javnomnenjske raziskave. Nekatere argumente smo preverili v kredibilni tuji literaturi ter opravičili več intervjujev s poznavalci.

Metodološko načelo je bilo izluščiti argumente, torej trditve, izrečene z namenom prepričevanja ali vplivanja na javno mnenje in potek javne debate. Bistvo posameznih argumentov smo zgostili po najboljši presoji in obenem skušali razumeti diskurzivni kontekst, v katerem so bili podani. Izpisali smo vse argumente, na katere smo naleteli v obsežnem naboru virov, razen nekaterih najbolj absurdnih.

Razvrstili smo jih po tematskih skupinah sledeč kriteriju zgoščanja okrog posameznih fokusov. Tako lahko posamezne izjave ali trditve nastopajo v več različnih tematskih skupinah z različnimi argumentacijskimi konteksti. Znotraj posameznih tematskih skupin so najprej predstavljeni strukturirani argumenti za Nato oz. za vstop Slovenije v Nato, zatem pa argumenti proti. Argumenti se med seboj povezujejo, saj javna polemika poteka tudi tako, da ena od strani na dnevni red postavi novo tematsko polje, nasprotna stran pa se skuša odzvati s protitrditvami. Bralec/bralka ima tako na voljo trditve in protitrditve, različna mnenja, podatke in izjave, pregledno razporejene po temah.

Vire smo navajali pri izstopajočih stališčih in podatkih ter pri trditvah, ki se niso ponavljale. Pri ponavljajočih se argumentih ugotavljanje izvornega avtorstva ni smiselno, saj so retorično gledano že prišli v splošno rabo. Enako velja za splošno znane podatke.

Zaradi časovnih omejitev ni bilo mogoče zbrati še historiata stališč in uradnih izjav oz. obljub o razpisu referendumu o vstopu v Nato. Kljub temu moramo v uvodniku vsaj zabeležiti večkratno javno zavezo ali izrečeno naklonjenost najvišjih državnih voditeljev razpisu referendumu po uradnem povabilu v zvezo Nato.

Zabeleženih stališč osebno ne delimo nujno, za verodostojnost (zlasti finančnih) podatkov pa so odgovorne institucije oz. strokovne avtoritete, ki so jih navedle. Do argumentov se nismo opredeljevali, niti jih nismo analizirali, pač pa smo jih zgolj izčistili in jih pregledno predstavili javnosti. Bralci naj sami presodijo, komu v posameznem argu-

mentacijskem primeru verjamejo. Stališče Mirovnega inštituta je, da morajo imeti državljani in državljanke predvsem kvaliteten dostop do različnih stališč in informacij, saj je to temeljni pogoj za odgovorno soodločanje o tako pomembnem vprašanju, kot je vstop Slovenije v zvezo Nato.

Kakšno pa je stališče vlade? Kako ga uresničuje? Demokratično bi bilo, če bi tovrsten uravnotežen almanah državljanom ponudila vlada, nato pa po temeljiti in odprti javni debati razpisala referendum. In to najbrž že pred nekaj leti, preden je sploh sprejela vstop v Nato kot uradno politično prioriteto. Žal je vlada izbrala drugačno pot in o pluralizmu stališč z njene strani ni ne duha ne sluha. Namesto o dilemi vstopa v Nato govori o nedvoumni odločitvi. Ko govori o informiranju državljanov in državljanek, pa ima v mislih propa-gando. Namesto verodostojnih in uravnoteženih pregledov javnost zasiplje z dvomljivimi pojasnili v visokonakladnih biltenih. Civilni družbi, ki razpršeno zastopa skeptične glasove, pa vlada ni pripravila niti razpisa za sofinanciranje obveščanja državljanov. Zato se vladi naše države žal ne moremo zahvaliti za finančno pomoč pri izdaji te brošure.

Zahvaliti pa se želimo zlasti doc. dr. Vlasti Jalušič, prof. dr. Bogomirju Kovaču, dr. Alexandru Pečniku, dr. Simoni Zavratnik - Zimic in doc. dr. Tončiju Kuzmaniću za strokovno pomoč in spodbude pri dolgotrajnem delu.

September 2002

I. NATO V SVETU

SPLOŠNI POMEN NATA

Zagotavljanje varnosti je danes mogoče le z mednarodnimi povezavami, kot je Nato. ZA

Sodobni viri ogrožanja z lahkoto prečkajo nacionalne meje, zato se lahko zaščitimo le z mednarodnim sodelovanjem.

Nato temelji na kolektivni varnosti. Zveza Nato državi članici edina zagotavlja popolno (vojaško) varnost.

Širitev Nata krepi varnost in stabilnost. Več kot je držav v zavezništvu, večja je regionalna varnost in stabilnost.

Nato ni samo vojaško zavezništvo, pač pa je že postal sistem kolektivne varnosti in osrednji evropski forum za varnostna vprašanja.

Po letu 1989 je Nato edina učinkovita vojaška zveza (demokratskih držav). ZA

Nato je organizacija, ki prevzema odgovornost za zagotavljanje varnosti in stabilnosti v Evropi. (Nacionalna strategija RS za vstop v NATO, MZZ, 1998)

Zveza Nato je bila edina sila, ki je bila zmožna ustaviti prelivanje krvi na območju nekdanje Jugoslavije.

Zveza Nato ne zagotavlja miru le sama sebi, ampak tudi na širšem območju, praktično celem svetu. (dr. Janez Drnovšek, predsednik vlade, DZ, 16. 1. 2002)

Nato je koalicija držav, ki ima skupne vrednote. ZA

Nato zagotavlja in varuje človekove pravice, državljske svoboščine in mir.

Nato je temelj sodelovanja med Evropo in ZDA.

Nato omogoča evropskim državam vplivanje na odločitve ZDA kot edine svetovne velesile in zavira unilaterizem ZDA.

Nato pridobiva politični pomen.

Nato ni več le vojaško zavezništvo, temveč tudi politična integracija (zlasti za tranzicijske države).

Nato varuje svetovno gospodarsko ureditev.

Nato je bil ustanovljen kot "projekt dvojček" skupaj z Marshallovim planom. Namen Nata je bil zaščititi ameriško-evropsko gospodarsko sodelovanje oz. investicije. Temeljni pomen Nata še danes leži v zvezi med varnostjo in gospodarstvom. (George Robertson, generalni sekretar zveze Nato, 3. 4. 2000)

Štirje temeljni pomeni Nata so: države članice soodločajo o njegovem nadaljnjem razvoju; Nato zagotavlja največjo možno varnost na stroškovno najbolj ugoden način; Nato je instrument za obvladovanje kriz; Nato je forum, kjer se izmenjujejo mnenja o oblikovanju prihodnosti v Evropi. (dr. Jamie Shea, predstavnik Nata za stike z javnostjo, DZ, 16. 1. 2001)

Trije temeljni pomeni Nata so: prvič, je most, ki povezuje Ameriko in Evropo; drugič, je forum, v katerega se steka varnostno sodelovanje med Evropo in državami Skupnosti neodvisnih držav; tretjič, 5. člen ostaja zavarovalna polica za primer, če bi bila Evropa ogrožena. (Nicholas Burns, veleposlanik ZDA pri Natu)

Globalne varnosti ni mogoče doseči z vojaškimi sredstvi, pač pa z mehanizmi preprečevanja konfliktov in z razvojnimi priložnostmi za vse.

Zavzemanje za vojaške rešitve pri zagotavljanju globalne varnosti je neustrezen in potencialno destabilizirajoč odgovor na varnostne probleme, ki imajo svoje korenine v globoko zasidranih neenakostih v globalnem ekonomskem in političnem sistemu.

(Susan Willett, UNIDIR 2000, www.unog.ch/unidir/discus-2.htm)

Nato s svojim obstojem v ničemer ne povečuje objektivne varnosti v svetu, ampak jo prej ogroža, in sicer še najbolj zato, ker je eno izmed (nedvomno pomembnejših) orodij za obrambo in krepitev vladavine/hegemonije kapitalističnih struktur. (dr. Zoran Kanduč, kriminolog, Ne Nato - mir nam dajte!, Mirovni inštitut, 2002).

Poleg zveze Nato obstajajo tudi druge varnostne strukture, ki Sloveniji zagotavljajo stabilnost in razvoj.

PROTI

Za Slovenijo sta pomembnejši in primernejši varnostni strukturi Evropska unija in Organizacija za varnost in sodelovanje v Evropi. Ti dve organizaciji varnost razumeta širše in se zavedata, da je samo vojaška sredstva nikakor ne morejo zagotoviti.

Nato je preostanek hladne vojne. S padcem berlinskega zidu je izgubil smisel.

PROTI

Nato se ni prilagodil novim varnostnim razmeram v Evropi. Za upravičenje svojega nadaljnega obstoja je skušal izkoristiti vojne na območju nekdanje Jugoslavije, tam pa je vzpostavil le krhek in nepravičen mir in se po sistematičnem onemogočanju Združenih narodov predstavil kot edina uspešna oborožena sila.

Nato je, upajmo, doslužil. Od konca hladne vojne pravzaprav nima več nobene funkcije. Tudi vojna v Afganistanu je pokazala, da je nepotreben. Nata še Američani ne potrebujejo več. Evropa za vojaška posredovanja, denimo na Balkanu, potrebuje skupne, od ZDA neodvisne oborožene sile. Ne potrebuje pa – saj v nobenem pogledu ni vojaško ogrožena – obrambne alianse, kot je Nato. Končno bi se morali posloviti od preživete ideje, da Evropi nenehno grozi vojna. (dr. Eric Hobsbawm, zgodovinar, Delo, SP, 23. 3. 2002)

Vse bolj je očitno, da Natu primanjkuje sovražnik. Amerika ima že zdavnaj svoj vojni red in Evropa tudi. Zavezništvo še vedno živi od opredelitve za svobodo in demokracijo, a za udarno vojaško zavezništvo to ne zadostuje. (Die Zeit, v: Delo, SP, 19. 1. 2002)

11. september je dokaz, da Nato ne zna definirati svojih ciljev delovanja.

PROTI

ZDA so pri svoji vojaški in politični kampanji proti Al Kaidi zvezo Nato povsem zaobšle. 11. september je pokazal tudi notranja asimetrična razmerja med članicami

Nata - med najmočnejšo državo in vsemi ostalimi. (dr. Vlado Miheljak, publicist)

Nato ni pripravljen za spopad z globalno delujočim sovražnikom na drugem koncu sveta, ker se ni povsem poslovil od stare vloge v hladni vojni. S starim Natom je dokončno konec oz. je obsojen na usihanje, čeprav se je kriza nakazovala že z zaključkom hladne vojne, pa si je Nato z akcijami v vzhodni in jugovzhodni Evropi pridobil novo kredibilnost. Zdaj je postal glavna žrtev vojne proti Al Kaidi. (Die Zeit, v: Delo, SP, 19. 1. 2002)

PROTI

Nato postaja vedno bolj politična integracija, vendar so razmerja moči znotraj nje asimetrična, zato so male in vojaško šibkejšje države v podrejenem položaju.

PROTI

Prihodnost Nata je negotova, ker se ameriško-evropski blok cepi na dva dela.

Po Georgu Robertsonu je bil ustanovni namen Nata zaščita ameriških investicij v Evropi. Vojaški kompleks je varnostna garancija gospodarskega bloka in eksponentnega gospodarskega modela. ZDA so se spustile v nov val oboroževanja, ker v prihodnosti pričakujejo trenja z novimi bloki v Aziji. V letu 2002 so povečale obrambni proračun s 331 na 379 milijard USD; razlika je večja od obrambnega proračuna Velike Britanije in Francije skupaj. Prihodnost Nata je negotova, ker se ameriško-evropski gospodarski in politični blok danes cepi na dva dela. Tudi prevladujoči gospodarski model, ki je podprt z vojaškim kompleksom, lahko zaide v krizo hegemonije. Za Slovenijo kot malo državo na geopolitičnem križišču je v takšnih pogojih ugodneje, če manevrira med večjimi bloki in si s tem zagotovi relativno neodvisen položaj.

2

ZGODOVINSKE ZASLUGE NATA

Nato je steber demokratičnega zavezništva med Evropo in ZDA.

ZA

Atlantska zveza oz. zveza med Evropo in ZDA se je izkazala za nenadomestljivo v 1. in 2. svetovni vojni ter v vojnah na območju nekdanje Jugoslavije. Nato je najuspešnejše vojaško-politično zavezništvo 2. polovice 20. stoletja. Nato še vedno predstavlja temelj evropske obrambe.

Nato je naslednik zmagovite antifašistične koalicije iz 2. svetovne vojne.

ZDA so že večkrat pomagale Sloveniji in Slovencem. Nato je po drugi svetovni vojni, zlasti v času razkola v informbiroju podprl Jugoslavijo in preprečil sovjetsko invazijo.

Nato je bil po 2. svetovni vojni garant demokracije in socialne države v Zahodni Evropi.

ZA

Nato je z vojaško zaščito, pa tudi gospodarsko in tehnološko pomagal Zahodni Evropi, da se je obranila pred pritiskom komunističnega avtoritarizma. Razvoj Nata je spremljala širitev demokracije.

Nato je bistveno prispeval k demokratični preobrazbi Evrope.

ZA

Nato je zaslužen za zlom komunizma in demokratizacijo Vzhodne Evrope.

Po zaslugi Natovega posredovanja prvič v zgodovini vsi narodi jugovzhodne Evrope živijo v demokraciji, s čimer se je prostor za etnične konflikte in ekstremiste zožil.

Nato ni bil ustanovljen za obrambo demokracije, pač pa za obrambo kapitalizma.

PROTI

Nato je bil ustanovljen v času in v funkciji blokofske delitve sveta. Ustanovitev Nata je bila ena od tistih potez, ki so razbile antifašistično koalicijo iz 2. svetovne vojne.

V času hladne vojne je Nato brez večjih zadržkov med svoje članice sprejel tri fašistične oz. diktatorske države: Grčijo, Turčijo in Portugalsko.

Zveza Nato kot vojaška organizacija nima nikakršne zveze z vzpostavljanjem socialne države in države blaginje v zahodni Evropi.

Za demokratično preobrazbo vzhodne Evrope so najbolj zaslužna demokratična gibanja iz vzhodne Evrope in reformne sile v komunističnih partijah.

Danes Nato deluje kot svetovni policaj. Je čuvaj neoliberalnega svetovnega reda in pri operacijah sledi večinoma zahodnim interesom, predvsem gospodarskim.

PROTI

Nato je nenačelna organizacija in praviloma ne posreduje tam, kjer se dogajajo množične kršitve človekovih pravic in genocidi.

Pri vojaških posredovanjih članic Nata v 90. so bili glavni dejavniki gospodarski interesi ali domače notranje politične razmere.

PROTI

Nato se ne zavzema in ni usposobljen za vodenje mirovnih procesov (kljub nasprotnim trditvam).

Mirovni proces na območju nekdanje Jugoslavije ni prednostna naloga ZDA oz. Nata.

“Na Balkanu je napočil čas, da države same prevzamejo odgovornost za svojo prihodnost in same poskrbijo za vključitev v Evropo. ZDA ne bodo imele časa za Balkan.”

(Kenneth Allard, vojaški analitik in bivši namestnik načelnika vrhovnega poveljstva oboroženih sil ZDA, Delo, 18. 10. 2001)

Collin Powell, zunanji minister ZDA, je zavrnil možnost, da bi Nato po prenehanju spopadov vodil človekoljubno operacijo v Afganistanu.

3

NATO IN MIR NA BALKANU

Nato je zaslužen za stabilizacijo jugovzhodne Evrope in končanje prelivanja krvi.

ZA

Nato je bil ključna sila za ustavitev najbolj krvavih spopadov v Evropi po drugi svetovni vojni. Nato bi prepustil mirovno akcijo na Kosovu drugim organizacijam, če bi jo imel komu. Brez Nata ne bi bilo miru v Bosni in Hercegovini, na Kosovu in v Makedoniji. Območje Balkana bi lahko postalo celo nov vir terorizma. (dr. Dimitrij Rupel, zunanji minister, Delo, 03. 10. 2001)

Nato je posegel v konflikte v bivši Jugoslaviji, da bi ustavil etnično čiščenje in zaščitil človekove pravice.

ZA

Članice zaveznitva se niso odločile za posredovanje zaradi lastnih interesov, pač pa iz humanitarnih razlogov.

Nato ni bil dovolj uspešen pri doseganju trdne politične rešitve in stabilnosti na Balkanu.

PROTI

Nato je po vojaškem posredovanju vzpostavil neustrezno politično rešitev, ki je legitimizirala etnično čiščenje, politične stabilnosti pa še vedno ni. Na območju nekdanje Jugoslavije se je pokazalo, da je Nato neuspešen tako pri preprečevanju konfliktov kot pri nalogah izgradnje trdnega miru.

Kljub navzočnosti močno oboroženih 40.000 Natovih vojakov je bilo med junijem in decembrom s Kosova pregnanih 120.000 Srbov in 30.000 Romov ter pripadnikov drugih manjšin. Zdesetkane manjšine se še danes ne morejo svobodno gibati in so prisiljene živeti v getih, saj so sicer tarča nasilja, tudi ubojev. (Andreas Zumach, Die neue NATO. Vom Verteidigungsbündnis zur Interventionsmacht? Hamburg, Europäische Verlagsanstalt/Rotbuch Verlag, 2000)

Nato in posebej ZDA sta ob konfliktih na Balkanu veliko prispevala k razmeram, v katere nobena druga organizacija ni bila sposobna poseči, še posebej pa so se osmešili Združeni narodi.

Zunanjepolitična doktrina ZDA si že vsaj od konca hladne vojne prizadeva onesposobiti Združene narode. Ti naj bi se ukvarjali s strateško nepomembnimi regionalnimi konflikti, sicer pa prižigali formalno zeleno luč za unilateralne akcije ZDA. Najpomembnejše članice ZN so zavrnilo predlog Butrosa Galija za ustanovitev samostojnih enot za posredovanje pod poveljstvom ZN, ki bi jih bilo mogoče aktivirati v vsakem trenutku. Tako so ZN ostali popolnoma vezani na interese velikih držav članic in so učinkoviti le toliko, kolikor jim te dovolijo. (Jürgen Gottschlich, Die neue NATO, 2000)

Neuspeh Združenih narodov v konfliktu v Bosni in Hercegovini je bil vnaprej programiran: Varnost-ni svet ZN (v katerem so tri stalne članice, ZDA, Francija in Velika Britanija tudi člani Nata) je v BIH leta 1992 poslal vojaško in politično preslabo opremljene zaščitne enote UNPROFOR. Leta 1993 je za vzpostavitev območij pod varstvom ZN na-mesto potrebnih 38.000 vojakov modrih čelad odobril le 7.000.

Članice Nata bi pokol 7.000 civilistov v Srebrenici leta 1995 lahko preprečile, saj so tajne službe ZDA, Francije in Nemčije že tri tedne pred napadom vedele, kaj grozi. V Srebrenici je bilo tedaj le 300 neizkušenih modrih čelad. Vrhovni komandant Unproforja, francoski general Janvier, je po navodilu svoje vlade, ki se je prej sporazumela z ZDA, zavrnil zahtevo vojakov Unproforja v Srebrenici, naj na pomoč pozove letalske sile Nata, kar je bilo sklenjeno med ZN in Natom leta 1994. (Andreas Zumach, Die neue NATO, 2000)

Prisotnost Nata v bivši Jugoslaviji in sistematično diskreditiranje ZN sta na koncu privedla do tega, da se je kasneje v konfliktu na Kosovu zdela mogoča le še ena rešitev: intervencija Nata. (Jürgen Gottschlich, Die neue NATO, 2000)

Članice Nata so si s posredovanjem zagotovile geopolitični in gospodarski nadzor nad Balkanom.

Mirovne enote držav članic Nata na območju nekdanje Jugoslavije skrbijo za trajno uveljavitev neoliberalistične agende in prodor zahodnih korporacij v protektorate.

(Maria Mies, sociologinja, intervju za Junge Welt, 26. 8. 1999)

4

MEDNARODNA POLITIKA, DEMOKRACIJA IN ČLOVEKOVE PRAVICE

Nato je organizacija enakopravnih držav. Glavne odločitve se v Natu sprejemajo soglasno.

ZA

Nato je po hladni vojni postal forum za varnostne probleme, v katerem vse države članice nastopajo kot enakovredni partnerji.

Nato je osnovni forum za diskusijo, posvetovanje in razmišljanje med zahodnimi demokracijami. (George Robertson, generalni sekretar zveze Nato)

Ni druge mednarodne institucije, v kateri bi lahko tako učinkovito sodelovali. (dr. Jamie Shea, predstavnik Nata za stike z javnostjo)

Nato se ne ozira na nacionalne različnosti in identitete. Predpostavlja enotnost, skupnost, solidarnost, kooperativnost in kompatibilnost med različnostmi.

(dr. Dimitrij Rupel, zunanji minister)

Nato bo gotovo ostal stvarnost evropske prihodnosti, zato je najbolje, da se o prihodnosti Evrope pogovarjamo znotraj Nata in da sodelujemo pri sprejemanju odločitev. (dr. Jamie Shea, predstavnik Nata za stike z javnostjo)

Širitev Nata ne širi militarizacije.

ZA

Nato ni razglasil monopola vojaške sile v Evro-atlantski regiji. Nato ne predvideva jedrskega orožja na ozemlju novih članic. O namestitvi tujih čet in jedrskega orožja članice Nata še vedno odločajo same.

Nato se je v zadnjem času angažiral večinoma za zaščito človekovih pravic.

ZA

Temeljno poslanstvo Nata postaja poleg zagotavljanja varnosti članic tudi humanitarno posredovanje na kriznih žariščih pod poveljstvom ZN.

Nato je asimetrična organizacija. Glavni igralec Nata so ZDA zaradi svoje vojaške premoči.

ZDA Evropo potrebujejo kot lopo za orodje in vzletno stezo na poti vojaškega posredovanja. V Natu pritiska na petelina samo Amerika. Nato je ZDA. (Die Zeit, v: Delo, SP, 19. 1. 2002)

Brez Nata bi si bilo težko zamisliti ameriške sile v Evropi in brez njih bi atlantska zveza hitro izgubila svoj temelj. (Die Welt, v: Delo, 14. 11. 2001)

ZDA kot velesila ne potrebujejo evropskega partnerstva razen za opravičevanje nekaterih svojih interesov v regiji.

“Ukrepani bomo multilateralno, če bo to mogoče, in unilateralno, če bo to nujno.”

(Madeline Albright, (nekdanja) predstavnica ZDA v Varnostnem svetu OZN)

Edino vojaško letalstvo, ki lahko učinkovito deluje v popolni temi, je letalstvo Združenih držav. Tehnološka asimetričnost uničuje zvezo Nato, saj so ZDA vojaško tako superiorne, da Evrope ne potrebujejo več, razen za legitimizacijo in opravičevanje nekaterih svojih interesov. (New York Times, v: Delo, 5. 2. 2002)

Nato ni prava vojaška zveza enakopravnih članic, temveč temelji na hegemoniji najmočnejše članice – ZDA. Zgodovinske izkušnje od antike dalje kažejo, da se takšna zavezništva usmerjajo predvsem v reševanje konfliktov (pravzaprav interesov) hegemonске države. Nato že daljše obdobje ne zasleduje miroljubnih ciljev in ne ukrepa v skladu z načeli in politiko OZN, pač pa služi zunanjepolitičnim interesom ZDA. V primeru ogroženosti manjših ali manj pomembnih članic vojaško ne bi posredoval. (dr. Mišo Alkalaj, publicist, Mladina, 9. 4. 2002)

ZDA skušajo izigrati ali omejiti partnerske države in mednarodne organizacije.

Pravni okvir Natovega delovanja določa mednarodno pravo, ki pa je na področju intervencij nenatančno. Zveza Nato in posamezne močne članice (zlasti ZDA) so že večkrat zaobšle mednarodno pravo, denimo ob napadu na Jugoslavijo leta 1999.

Natov novi strateški koncept iz leta 1999 predvideva angažiranje predvsem v bojnih in manj v mirovnih misijah v tujini. Za posredovanja v tujini se Nato odloča po last-

ni presoji, pri tem je geografsko neomejen in mandata OZN za začetek operacije. Prizadeva si sicer za pridobitev legitimnosti, vendar mora biti po resoluciji iz leta 1998 "pripravljen delovati tudi, če Varnostni svet OZN ne bo mogel izpolniti svoje naloge varovanja miru in varnosti". (Mladina, 13. 5. 2002)

ZDA skušajo z vsemi pravnimi sredstvi zaobiti letos ustanovljeno Mednarodno kazensko sodišče in si zagotoviti ekskluziven položaj. S tem rušijo temeljna načela mednarodno pravne ureditve. Na kandidatke za vstop v Nato pritiskajo tudi s pogojevanjem vstopa v zavezništvo, kljub drugačnim zagotovitvam.

EU namerava v naslednjih letih zgraditi lastno obrambno strukturo, skupno obrambno platformo, ZDA pa temu nasprotujejo in jo skušajo onemogočiti.

ZDA se kot dominantna članica Nata nagibajo k militarizmu.

PROTI

V letu 2002 so ZDA zvišale obrambne izdatke za 12 % in zdaj znašajo 3,75 % BDP ali 396 milijard USD. Ta znesek je enak vsoti 25 naslednjih največjih vojaških sil in je 26-krat večji od vsote obrambnih proračunov 7 držav z Bushevega spiska "osi zla".

(Center for Defence Information; <http://www.cdi.org/>)

Zunanjepolitična navezava na ZDA prek Nata ni dobra izbira.

PROTI

Vstop Slovenije v Nato ni toliko pomemben z varnostnega vidika: "Gre za politično povezavo z ZDA, ki je nesporna voditeljica zavezništva." V tej "nepotrebni vezavi političnega kapitala" s problematično unilateristično velesilo bi imela Slovenija zvezane roke. (Bojko Jerman, publicist, Delo, SP, 16. 3. 2002)

ZDA kot hegemon v okviru zavezništva so država z velikimi socialnimi razlikami in močno povezanostjo velikega kapitala z oblastjo. Vlada ZDA je le podaljšana roka velikih korporacij. To zbuja dvom o dobrih namenih te države vsaj v zunanji politiki.

Če si Nato oz. ZDA želijo krizno žarišče, ga tudi vzpostavijo v skladu z lastnimi interesi.

Slovenija bi s članstvom postala soodgovorna za politiko Nata oz. za politiko ZDA, ki v ospredje postavlja mnogo bolj materialne in smotrnostne interese, kot pa demo-

kratičnost in človekove pravice, pri tem pa se poslužuje vseh sredstev, vključno s terorizmom (CIA je v 80. letih v Nikaragvi in drugod podpirala desničarske teroristične skupine, ki so povzročile smrt tisočev ljudi).

PROTI

Nato je edina mednarodna sila, ki ni pod demokratičnim in pravnim nadzorom.

PROTI

Nato tolerira kršenje človekovih pravic v državah članicah.

Nato je v svoje vrste v času hladne vojne sprejel tri nedemokratične države: Turčijo, Grčijo in Portugalsko. Čeprav ima pet načel, ki naj bi jih izpolnjevale članice (demokracija, uspešno tržno gospodarstvo, civilni nadzor nad vojsko, urejeni spori s sosednjimi državami, tehnična skladnost vojske z drugimi članicami), Turčija še danes ne spoštuje nobenega, Nato pa tolerira njene pogrome proti Kurdom in okupacijo vzhodne polovice Cipra. Toleriral je tudi številne nelegalne vojaške posege ZDA, vključno s podporo vojaškim huntam v Latinski Ameriki med 50. in 80. leti 20. stoletja.

PROTI

Nato je nenačelna organizacija in ne posreduje povsod, kjer se dogajajo množične kršitve človekovih pravic in genocidi.

Pri vojaških posredovanjih članic Nata v 90. so bili glavni dejavniki gospodarski interesi ali domače notranje politične razmere.

V dokumentu Nata MC 327, sprejetem konec leta 1993, je zapisano, da bo Nato posredoval po pooblastilu Varnostnega sveta ZN le v tistih konfliktnih in regijah, kjer imajo članice Nata tudi lastne interese. Ker takih interesov npr. v Ruandi leta 1994 niso imele, so mirno opazovale genocid nad stotisočimi ljudmi. (Andreas Zumach, Die neue NATO, 2000)

Brez ustrezne notranjepolitične konstelacije (zlasti v ZDA) Nato verjetno ne bi posegel na Kosovu.

Pokazalo se je, da so Nato in njegove članice med posredovanji v ZRJ množično uporabljali laži in manipulacije ter prikrivali vojne zločine (namerni napadi na civilne ustanove in civilno infrastrukturo – televizija, prometnice, energetske objekti, tovarne –, uporaba z mednarodnimi dokumenti prepovedanih orožij – osiromašeni uran).

Za zvezo Nato stoji največji vojaško industrijski kompleks na svetu.

PROTI

Po podatkih stockholmskega Mednarodnega mirovnega inštituta je leta 1996 proizvodnja vojaških izdelkov (orožja, opreme ...) članic Nata predstavljala 80% celotne svetovne vojaške proizvodnje. Ker je treba te izdelke prodati, so oboroženi konflikti in vojne v interesu industrije članic Nata.

Nato načrtuje razvoj in uporabo jedrskih bomb omejenega obsega.

PROTI

Nova vojaška doktrina zveze Nato, ki je stopila v veljavo maja 2000, članicam dovoljuje, da v primeru ogroženosti napadejo z jedrskim orožjem. Ne gre torej za odgovor (retaliation) na nevarnost ali napad, pač pa za uporabo jedrskega orožja že v preventivne namene (t. i. first strike). Dokument izrecno omenja možnost uporabe jedrskega orožja tudi proti državam, ki tega sicer nimajo.

(Skupina Neutro, <http://neutro.k2.net/html/nato-proti.php>)

Natovi doktrini NC-400/2 sledi skrivno poročilo, ki ga je Pentagon 8. 1. 2002 predložil Beli hiši in kongresu. Predsedniku svetuje razvoj malih jedrskih bomb z močjo nekaj kiloton, namenjenih za natančno uporabo v konvencionalnih spopadih z državami tretjega sveta.

Takšna doktrina obrača tok zgodovine in druge sile spodbuja k novemu valu razvoja in širjenja jedrskega orožja. Sedaj so namen uporabe jedrskega orožja vojaški spopadi in ne več zaviranje vojaškega konflikta (*deterrence*). (New York Times, 11. 3. 2002)

Enakopravnost članic Nata je omejena.

PROTI

Nato pri odločanju uporablja posebne procedure, da bi preprečil blokade, ki bi jih povzročilo neglasovanje katere od članic. Formalno sicer velja načelo konsenza, vendar se v ozadju vršijo hudi pritiski na morebitna odklonilna stališča. Opazna je težnja po omejitvi pravice veta, ker bi lahko nove članice v prihodnosti še dodatno oteževale sprejemanje skupnih odločitev na temelju konsenza.

O velikih političnih vprašanjih se prav gotovo ne bo več odločalo v svetu Nata.

(Nicholas Burns, veleposlanik ZDA pri Natu)

Nato je v jedru nedemokratska institucija, saj kandidatkam priporoča, naj se izognejo referendumu o vstopu.

Vodilni uradniki Nata so dolgo izjavljali, da je referendum za vstop v Nato nepotreben in vladam kandidatkam priporočali, naj se mu izognejo, če je to mogoče. Odkar se je slovensko javno mnenje glede vstopa v Nato prepolovilo, pa Nato pritiska na slovensko vlado, naj "popravi" javno mnenje, saj je nizka javna podpora članstvu lahko zadržek pri izdajanju povabil.

Predstavniki ZDA so dr. Drnovšku ob obisku Washingtona povedali, da si Nato želi zanesljive in poslušne članice, ki ne odpirajo političnih problemov (kot npr. Grčija, kjer so bile med operacijo proti Jugoslaviji bolj množične protivojne demonstracije kot v Srbiji). (Delo, 13. 5. 2002)

SODOBNI VIRI OGROŽANJA

Države se morajo proti mednarodnim virom ogrožanja boriti skupaj.

ZA

Sodobni viri ogrožanja (terorizem, orožje za množično uničevanje, ekološke grožnje, trgovina z belim blagom, orožjem, mamili) so kompleksni in z lahkoto prečkajo nacionalne meje. Nobena država ne more sama zagotoviti optimalne nacionalne varnosti. Mednarodno varnostno okolje države sili v sodelovanje oz. v razbremenitev in razporeditev stroškov. Države se morajo proti mednarodnim virom ogrožanja boriti skupaj, saj si nobena država ne more več sama zagotoviti varnosti. Celo ZDA morajo za doseg svojih ciljev sodelovati z drugimi državami. Svet je soodvisen in Slovenija je v njem ogrožena kot vsaka druga država.

Nato je eden od okvirov varnostnega sodelovanja in edini zagotavlja trdo (vojaško) varnost.

Po 11. septembru se moramo prilagoditi novim virom ogrožanja.

ZA

Po 11. septembru je zanašanje na lastno obrambo še bolj tvegano. Teroristi lahko napadejo kjerkoli. Ni zagotovil, da nam v prihodnosti ne grozi nobena nevarnost. Vojaške sposobnosti je potrebno prilagoditi novim nevarnostim, kakršna sta kemično in biološko orožje.

Naše meje ne bi mogle povsem zaustaviti morebitnih nevarnosti biološkega, kemičnega ali nuklearnega terorizma. Si sploh lahko predstavljamo orožja in nevarnosti, ki nas lahko doletijo čez 10 let? (dr. Dimitrij Rupel, zunanji minister, predavanje FDV, 19. 12. 2001, objava na spletni strani MZZ)

Ob negotovosti zaradi terorizma je mnogo držav, ki prej morda niso dovolj naslavljale javnosti z vprašanjem članstva v Natu, zdaj to storilo. (Alan Lee Williams, predsednik Združenja atlantske pogodbe, Dnevnik, 4. 10. 2001)

Slovenija trenutno ni vojaško ogrožena, vendar če nekoč v prihodnosti bo, bi se zdelo, gledano za nazaj, naša zavrnitev ponujene roke neverjetno neodgovorna. (dr. Janez Drnovšek, predsednik vlade, DZ, 16. 1. 2002)

PROTI

Slovenija kratkoročno, srednjeročno in dolgoročno vojaško ni ogrožena, zato potrebuje drugačen varnostni model kot velike države.

PROTI

Članstvo v EU bo za Slovenijo predstavljalo celostno institucionalno garancijo za stabilnost in politično reševanje sporov.

PROTI

Nato ni zasnovan, namenjen in usposobljen za boj proti nevojaškim virom ogrožanja. Na tem področju so prizadevanja EU in OZN pomembnejša.

Slovenija kratkoročno, srednjeročno in dolgoročno vojaško ni ogrožena. Nevojaški viri, ki nas ogrožajo, pa so pretežno notranji in strukturni. Slovenija članstva v Natu ne potrebuje, saj se je ta zaradi širitev spremenil in postaja neprimerna mednarodna organizacija ter novim članicam ne nudi podobnih varnostnih zagotovil, kot je to veljalo v času hladne vojne in desetletje po tem. Nato ne ponuja jasnih pravil in trdnih zagotovil o prihodnjem razvoju. Nato ni zmožen zavarovati oz. braniti svojih članic pred terorizmom in organiziranim kriminalom.

11. september je dokazal, da Nato ne zna definirati svojih ciljev delovanja. (dr. Vlado Mihelj, publicist)

Vloga Nata nazaduje, saj so v boju proti mednarodnemu terorizmu vaji prevzele ZDA. Nato je glavna žrtev vojne proti Al Kaidi: operacija v Afganistanu je potekala mimo poveljstva Nata. ZDA niso izrabile možnosti, ki jih ponuja aktivacija 5. člena ustanovne pogodbe Nata. Mlačen odziv na protiteroristično vojno kaže, da je vojaška solidarnost med državami šibka. Članice Nata in druge države so ponudile le malo enot, sicer pa večinoma le infrastrukturna in diplomatska sredstva.

6

NATOVE NOVE VIZIJE KOLEKTIVNE VARNOSTI

Nato ni nespremenljiv in se prilagaja novim izzivom in grožnjam.

ZA

Nato ni preostanek hladne vojne. Od leta 1999 razvija nov strateški koncept, prilagojen sodobnim nevarnostim (terorizem, orožje za množično uničevanje ...) (Johnny Young, veleposlanik ZDA v Sloveniji)

Nato je postal regionalna organizacija za kolektivno varnost in ne več le za obrambo.

ZA

Nato ni več klasično zavezništvo (usmerjeno proti določenemu sovražniku). Članstvo v Natu ne zagotavlja le vojaške pomoči v primeru napada na katero od članic, pač pa predvsem nenehno informiranje in posvetovanje o varnostnih razmerah na različnih področjih. Slovenija bo s članstvom pridobila dostop do vojaških in drugih zapornih dokumentov.

Nato je postal organizacija za vojaška posredovanja po potrebi.

ZA

V Natu je škripalo že pred protiteroristično akcijo (predvsem pri načelu soglasnega odločanja). Nato se zdaj razvija v smeri posredovalne agencije za koalicije po potrebi. (Nicholas Burns, veleposlanik ZDA pri Natu)

Nato se vključuje v operacije zunaj meja Evrope in se ukvarja z ekstrateritorialnimi transnacionalnimi problemi za obrambo skupnih interesov zunaj evropskih meja. (Kenneth Allard, vojaški analitik in bivši namestnik načelnika vrhovnega poveljstva oboroženih sil ZDA, Delo, 18. 10. 2001)

Nato se bo v prihodnje angažiral predvsem pri nevojnih operacijah.

V prihodnosti bo Nato pomagal OZN pri regionalni varnosti. Nato namerava uvesti nov regionalni prijem, s katerim se bo osredotočil na posebne oblike akcij, kot so vračanje beguncev, varovanje meja in boj proti organiziranemu kriminalu, ekstremizmu in terorizmu. Nato se je v zadnjem času angažiral predvsem v mirovnih operacijah.

Nato pomeni le najnujnejšo integracijo različnih evropskih in severnoameriških obrambnih sistemov.

Nato in EU bosta morala delovati skupaj, da bi si zagotovila vire in sredstva. Ker so številne članice EU tudi članice Nata, sta njuna obrambna sistema vsaj deloma integrirana. Nato ter Skupna evropska zunanja in varnostna politika ne tekmujeta med seboj in se ne izključujeta ali marginalizirata, pač pa sta komplementarni in druga drugo krepita. (International Herald Tribune, Delo, 11. 12. 2001)

Zaradi razkoraka v vojaških zmogljivostih in finančnih zmožnostih med Evropo in ZDA slednje predlagajo osredotočenje na najnujnejše: združljive komunikacije, zračni in pomorski most, sile za posebne operacije, vodeni izstrelki in skupen boj proti jedrskim, kemičnim in biološkim grožnjam. Manjše države bi usposobile male specializirane enote, Nato pa naj bi skrbel predvsem za koordinacijo med različnimi enotami pod pokroviteljstvom ZDA. (The Economist, Mladina, 13. 5. 2002)

Nato se spreminja v politično organizacijo.

Nato pridobiva politični pomen. Ni več le vojaško zavezništvo, temveč tudi politična integracija (zlasti v odnosu do tranzicijskih držav).

Nato državam srednje in vzhodne Evrope nudi politično, vojaško, ekonomsko, znanstveno pomoč in sodelovanje ter tako prispeva k širjenju vpliva, miru in stabilnosti.

Ponovna zavrnitev Slovenije (če ne dobi povabila, kot se je zgodilo na vrhu v Madridu, ko so povabili Češko, Madžarsko in Poljsko) bi lahko imela hude notranjepolitične posledice, saj vladajoča politika nima nikakršnega načrta o alternativni strategiji.

Slovenija potrebuje drugačen varnostni model, kot ga ponuja Nato.

PROTI

Slovenija nima razdelanega koncepta varnosti v globalizirajočem svetu. Slovenija nujno potrebuje lastne varnostno strateške opcije in drugačen varnostni model kot velike države. Slednji obsega notranjo in zunanjo politiko sodelovanja, sodelovanje v odprtih mednarodnih institucijah kolektivne varnosti, razvoj gospodarstva, enakost in solidarnost med ljudmi ter vključevanje ljudi v pomembne politične odločitve.

Hipotetično bi Slovenijo lahko napadel le Nato ali pa katera od sosed. Evropsko varnost lahko ogrozijo predvsem spopadi v državah prehoda v demokracijo in tržno gospodarstvo (jugovzhodna Evropa, Kavkaz in osrednja Azija). K reševanju takšnih konfliktov moramo pristopati celostno. Z vstopom v vojaško zaveznitvo se ne moremo izogniti vsem realnim grožnjam, boljša izbira je politika dialoga in razvoja.

Evropejci imamo v varnostni politiki druge prioritete. Varnosti ne razumemo le vojaško, kar je po mojem mnenju patriarhalni koncept, temveč tudi družbeno-ekonomsko. (Kazimiera Prunskiene, (nekdanja) predsednica Litve, Security Review, junij 2001)

Slovenija bi morala odgovornost za mir v svetu prevzeti kot aktivna nevtralna država.

PROTI

Sloveniji ni treba v Nato, saj ji nevtralnost ne bi preprečevala, da se ne bi mogla ob posameznih konfliktih postaviti na stran, ki jo ima za pravično. Odgovornost za mir v svetu je mogoče prevzeti tudi drugače: znotraj sistema zgodnjega opozarjanja ter preprečevanja konfliktov, predvsem pa z izgradnjo miru in s podporo civilnim operacijam.

Slovenija pri zagotavljanju zunanje varnosti že sodeluje v različnih mednarodnih organizacijah in forumih, dejavna je na področjih nadzora oborožitve, boja proti organiziranemu kriminalu, terorizmu ipd. V okviru Partnerstva za mir že sodeluje z vojaki in policisti v mirovnih operacijah v Bosni in Hercegovini ter v operacijah v okviru Združenih narodov in OSCE na Kosovu in Makedoniji.

Kolektivna nevtralnost ni možna le znotraj Nata. Možna je tudi posamezna aktivna nevtralnost – prevzemanje mirovnih pogajalskih funkcij. Slovenija bi si morala prizadevati za aktivno nevtralnost – za vztrajna in učinkovita prizadevanja za nevojaško

reševanje konfliktov in politično posredovanje med sprtimi stranmi. Že samo s tako vlogo si država zagotavlja več strateških prednosti v gospodarstvu in mednarodni politiki. (Marko Kadunc, Skupina Neutro, DZ, 16. 1. 2002)

Slovenija mora namesto asistiranja sporni zunanji politiki ZDA pričeti uresničevati ideje, s katerimi si je izbojevala samostojnost: takoj naj ratificira Kjotski sporazum, spodbuja opuščanje jedrskega orožja, sodeluje pri mednarodnem kazenskem sodišču, podpira širitev demokracije, varstvo človekovih pravic in globalni napredek. (Luka Juri, predsednik Mladega foruma ZLSD, DZ, 16. 1. 2002)

PROTI

EU Sloveniji zagotavlja perspektivo v vseh pogledih, vključno z varnostnim.

EU predstavlja dovoljšnjo institucionalno garancijo za slovensko demokracijo, pravno državo, civilni nadzor nad vojsko in partnerski odnos do drugih članic. Sloveniji ni treba v Nato, ker so jamstva, ki jih EU daje in zahteva, neprimerljivo večja od tistih, ki jih vključuje članstvo v zavezništvu (predvsem navznoter, npr. glede demokratskega nadzora nad vojsko). EU bo v kratkem usposobila tudi lastne vojaške sile za hitro posredovanje. Slovenija bi morala za svojo varnost poskrbeti v okviru EU, saj napad na Slovenijo s strani druge države (razen Nata) danes ni več možen.

Ena največjih nevarnosti za Slovenijo je organizirani kriminal, proti kateremu se na mednarodni ravni bori EU, Nato pa ne. Sredstva za boj proti organiziranemu kriminalu so bolj policijska kot vojaška.

PROTI

Članstvo v Natu je le delna varnostna strategija.

V slovenskem akcijskem načrtu so doslej pripravili tri letne načrte za članstvo (1999-2000, 2000-2001, 2001-2002), ne da bi poznali ali vsaj poskušali definirati (gospodarske, socialne, okoljske, človeške) cilje Nata. Sodeč iz dokumentov MZZ Nato predstavlja le vojaško varnostno strategijo in nikakor ne gospodarsko, socialno, okoljsko ali kulturno, saj te niso niti omenjene. Argumenti, da članstvo v Natu pomeni gospodarske ali kulturne prednosti, so neresnični.

Članstvo v Natu ne bi bistveno izboljšalo varnostne informiranosti Slovenije.

PROTI

Informacije, ki so na voljo članicam Nata, so omejene. Nekaterih ekskluzivnih informacij (npr. o vohunskem projektu Echelon) posamezne članice ne delijo z drugimi. Poleg tega se tudi znotraj Nata uporabljajo dezinformacije in zlorabe. Vsaka država mora imeti sama dovolj kvalitetno diplomacijo, da je sposobna pridobiti potrebne informacije. To velja tudi za Slovenijo: Nato ne bo bistveno izboljšal njene varnostne informiranosti, če ne bo znala sama poiskati in selekcionirati informacije.

5. člen pogodbe severnoatlantske zveze ob morebitnem napadu na članico ne zagotavlja vojaške podpore, pač pa samo nedefinirano pomoč.

PROTI

Zagotovila evropskih obrambnih struktur so celo bolj obvezujoča od zagotovil Nata. Člena 2 in 4 pogodbe o Zahodnoevropski uniji brezpogojno določata samodejno dolžnost vseh članic, da pomagajo napadeni državi. (Mladina, 13. 5. 2002)

V primeru napada katere od sosednjih držav na Slovenijo bi se večina članic Nata odzvala simbolično z nekaj svetovalci ali opazovalci. V primeru, ko bi Slovenijo napadla sosednja Hrvaška ali prek nje neka manjša država, bi večina držav na oborožen poseg gledala z vidika lokalnega spopada, ki ga je treba reševati s političnimi sredstvi. To pa pomeni najprej prekinitev ognja na doseženi bojni črti nekaj deset kilometrov v notranjosti Slovenije in nato pogajanja med sprtima stranema ob mentorstvu Nata oziroma ZDA in Italije, ki imata neposredni interes na tem območju. Najmanj, kar bi ta pogajanja prinesla, bi bili malenkostni popravki meje ali zadovoljitev nekih drugih političnih interesov v našo škodo. Lahko bi se namreč zgodilo, da bi vodilna država v svetu in v Natu imela večji interes v državi napadalki kot pa v Sloveniji. (Milan Gorjanc, vojaški analitik, Ne Nato - mir nam dajte!.)

Natov varnostni ustroj se od konca hladne vojne ni bistveno spremenil.

PROTI

Nato je nastal med hladno vojno kot zavezništvo proti skupnemu komunističnemu sovražniku. Po koncu hladne vojne je zašel v krizo identitete in zdaj skuša utemeljiti svoj obstoj z iskanjem novih sovražnikov, kot je npr. neoprijemljivi "islamski teror-

izem". Natov varnostni ustroj se od konca hladne vojne ni bistveno spremenil. Odprle so se le nove interesne sfere, ki jih skušajo najmočnejše članice pokrivati z vojaškim angažiranjem. Nato sam priznava, da se njegova nova strategija šele oblikuje in da mora vsaka država posebej oceniti, kako lahko pokrije lastne interese s sodelovanjem v zavezništvu.

Neustreznost Nata za nove varnostne izzive se je pokazala v posredovanjih na območju nekdanje Jugoslavije. Nato je bil pri mirovnih operacijah na Balkanu premalo uspešen. Posredoval je prepozno in napačno: vzpostavil je neustrezno politično rešitev, ki je legitimizirala etnično čiščenje, politične stabilnosti pa še vedno ni. Nato je pri operacijah vzpostavljanja in izgradnje miru premalo učinkovit, ZDA pa so si pri tem zagotovile predvsem geopolitični in gospodarski nadzor nad regijo.

Nato je s spremembami strateških dokumentov postal tudi mehanizem za sporna posredovanja brez mandata OZN.

Ustanovitvena pogodba iz leta 1949 Nato opredeljuje kot zvezo za obrambo pred napadi od zunaj na ozemlje članic. 50 let kasneje pa si je Nato v novem dokumentu o strategiji vzel pravico vojaškega posredovanja tudi izven ozemelj držav članic. Namen posredovanj in geografska območja, kjer naj bi Nato posredoval, so zelo ohlapno opredeljeni. Natova osrednja naloga naj bi bila posredovati z namenom "preprečevanja" in "pomirjevanja" kriz, kar pa je zelo raztegljivo pojmovanje. Nato predvideva predvsem angažiranje v bojnih in manj v mirovnih misijah v tujini. V Washingtonski deklaraciji iz 1999, ki je dokument o novi strategiji Nata, je zapisano, da Nato pri svojih posredovanjih ni nujno vezan na pooblastilo Varnostnega sveta ZN. S tem je vzpostavljena neodvisnost Nata od ZN. (Andreas Zumach, Die neue NATO, 2000)

Natova nova doktrina NC-400/2, ki je stopila v veljavo 19. 5. 2000, zagovarja kombinacijo zastraševanja in fleksibilne reakcije. Ob "presenetljivem vojaškem razvoju dogodkov" predvideva tudi ofenzivno uporabo jedrskega orožja (first strike), in to celo proti državam, ki tega nimajo.

Doktrini NC-400/2 sledi skrivno poročilo, ki ga je Pentagon 8. 1. 2002 predložil Beli hiši in kongresu. Predsedniku svetuje razvoj malih jedrskih bomb z močjo nekaj kiloton, namenjenih za natančno uporabo v konvencionalnih spopadih z državami tretjega sveta; navedene so Irak, Iran, Sirija, Libija, Severna Koreja in celo Kitajska in Rusija. Takšna doktrina obrača tok zgodovine, druge sile pa spodbuja k novemu valu razvoja in širjenja jedrskega orožja. Namen uporabe jedrskega orožja so zdaj postali vojaški spopadi in ne več zaviranje vojaškega konflikta (deterrence). (Michael R. Gordon, publicist, New York Times, 11. 3. 2002)

Geopolitični interesi ZDA se preusmerjajo iz Evrope proti vzhodu.

PROTI

Operativno angažiranje Nata ni več omejeno le na Evropo, pač pa se skuša usmerjati na Bližnji vzhod in v srednjo Azijo, tam pa Slovenija nima več izrazitih varnostnih interesov.

Pri delovanju oboroženih sil ZDA v zadnjih letih dobivajo vse večji pomen funkcije prisile, kaznovanje, upravljanje s konflikti (ali "operacije za stabilnost") in "oblikovanje okolja", kar pomeni uporabo vojaške moči v mirnem času za usmerjanje svetovnega dogajanja tako, kot ustreza interesom ZDA (Conetta in Knight, Nova vojaška strategija ZDA, 2001, www.comw.org/pda/0105bm20.html)

Tudi vilniuška skupina kandidatke za članstvo se najbrž zaveda, da se lahko prioritete čezatlantskega zavezništva čez leto dni bistveno spremenijo. Tedaj utegneta ameriški in svetovni boj proti terorizmu vnesti v svetovno politiko povsem nove dimenzije in elemente, o katerih lahko zdaj bolj ali manj le ugibamo. (Delo, 5. 10. 2001)

Nato je asimetrična politična organizacija.

PROTI

Nato ZDA in še nekaterim močnejšim članicam služi kot eden od vzvodov za politične in gospodarske pritiske na posamezne članice in kandidatke iz vzhodne in jugovzhodne Evrope.

7

NATO IN BOJ PROTI TERORIZMU

ZA

Po 11. septembru bi bilo zanašanje na lastno obrambo še bolj tvegano. Teroristi lahko napadejo kjerkoli.

Naše meje ne bi mogle povsem zaustaviti morebitnih nevarnosti biološkega, kemičnega ali nuklearnega terorizma. Si sploh lahko predstavljamo orožja in nevarnosti, ki nas lahko doletijo čez 10 let? (dr. Dimitrij Rupel, zunanji minister, 19. 12. 2001)

“Boj proti terorizmu je za Slovenijo najvišja prioriteta. (dr. Dimitrij Rupel, zunanji minister, govor pred generalštabom zveze NATO, Bruselj, 7. 12. 2001)

Boj zoper terorizem je boj za demokracijo, za kulturo tega sveta in za vrednote, ki naj v njem prevladajo. (Milan Kučan, predsednik republike)

Vojaški konflikt posredno ali neposredno vpliva na večanje stopnje organiziranega kriminala, terorizma, sproža okoljske, ekonomske, zdravstvene, politične, informacijske, ter ostale oblike ogroženosti. Vzročna povezanost deluje tudi v nasprotni smeri.

ZA

Nato igra bistveno vlogo v boju proti terorizmu.

Boj proti mednarodnemu terorizmu ne poteka le z vojaškimi sredstvi, temveč zajema tudi politične, diplomatske in gospodarske ukrepe.

Nato je zainteresiran za širitev, ker je to ena od strategij boja proti terorizmu. Sodelovanje v protiteroristični koaliciji je za Slovenijo preskus pred vstopom v Nato. Države kandidatke ob izzivu terorizma ravnajo, kot da so že članice Nata.

Globalna protiteroristična koalicija ne more biti močna brez močnega Nata. Nato je jedro koalicije proti terorizmu. (Kenneth Allard, vojaški analitik in bivši namestnik načelnika vrhovnega poveljstva oboroženih sil ZDA, Delo, 18. 10. 2001)

Terorizem ne ogroža Slovenije.

PROTI

Da (islamski) terorizem grozi vsemu zahodnemu svetu in tudi Sloveniji, je trditev brez realne osnove.

Razglašanje boja proti terorizmu za prioriteto je ponoven izraz servilnosti slovenske politične elite do ZDA.

Nato kot vojaško zavezništvo ni primeren mehanizem zaščite pred terorizmom.

PROTI

Boj proti terorizmu zahteva predvsem preventivne politične in razvojne ukrepe. Če neko državo dejansko ogroža terorizem, pa potrebuje poleg teh še policijske in obveščevalne službe. Nato svojih članic ne zmore zavarovati pred terorizmom, saj ni usposobljen za politične ukrepe proti razraščanju ekstremizma. Zveza Nato v svojem bistvu nima nobene zveze z bojem proti terorizmu.

Organizirano nasilje velesile ne more biti ustrezen odgovor zoper samovoljno nasilje posameznih skupin fanatičnih obupancev. Terorizem je posledica, zdraviti pa je treba vzroke. (Peter Kovačič-Persin, publicist, Ne Nato - mir nam dajte!)

V pol stoletja Nata se je v posameznih članicah zgodilo nekaj terorističnih dejanj, v kar pa Nato nikoli ni posegal, nekatere države so celo umaknile podporo, kaj šele, da bi vojaško podprle ogrožene države. Primer za to je delovanje teroristične organizacije OAS v Franciji v času vojne z Alžirijo. (Milan Gorjanc, vojaški analitik, Ne Nato - mir nam dajte!)

Nato je v kampanji proti terorizmu odigral obrobno vlogo.

PROTI

Razen sodelovanja partnerskih držav med bojem proti terorizmu in širitvijo Nata ni prave povezave. "Ne vidim neposredne povezave s hitrostjo širitve." (Alan Lee Williams, predsednik Združenja atlantske pogodbe, Dnevnik, 4. 10. 2001)

Za boj proti terorizmu formalno članstvo v Natu ni bistveno. Ločevanje na tiste, ki so 'znotraj', in tiste, ki so 'zunaj' protiteroristične koalicije, je postalo manj veljavno. (Minuto Rizzo, namestnik generalnega sekretarja Nata, Dnevnik, 5. 10. 2001)

ZDA so pri posegu v Afganistanu kljub sklicevanju na 5. člen Nato operativno povsem zaobšle. To kaže, da ZDA Nata v vojaškem smislu ne potrebujejo; potrebujejo ga le, kadar želijo doseči politični konsenz o določeni operaciji. (dr. Vlado Mihelj, publicist)

PROTI

ZDA trenutno kampanjo proti terorizmu izrabljajo za uresničevanje svojih geopolitičnih interesov.

“Vojna proti terorizmu” je predvsem priročen izgovor za oboroženo nasilje edine svetovne velesile, ki naj velikim korporacijam, ki so Geoga W. Busha ml. spravile na oblast, zagotovi monopol nad svetovnimi naravnimi viri, predvsem fosilnimi gorivi; med samimi prebivalci ZDA pa mora utrditi epidemijo domoljubja, v kateri je vsaka kritika Busheve administracije enaka nacionalni izdaji. (dr. Mišo Alkalaj, publicist, Mladina, 9. 4. 2002)

Pravna definicija terorizma je nejasna, politična izbira sovražnikov, označene za “teroriste”, pa je samovoljna. Skupna lastnost “terorističnih” gibanj je nasprotovanje ameriškim interesom; na inkriminiranem ameriškem seznamu so mnoga osvobodilna gibanja, ki skušajo v svojih državah zrušiti diktatorske režime pod nadzorom ZDA.

(dr. Mišo Alkalaj, publicist, Mladina, 25. 2. 2002)

T. i. “boj proti terorizmu” v kontekstu tranzicijskih držav pomeni predvsem širjenje interesnega vpliva ZDA. Na kaspiskem območju se odvija preoblikovanje razmerij moči in zavezništev s ciljem nemotenega dostopa ZDA do nafte.

Razlike med mnenji Evrope (ne glede na stališča Velike Britanije) in ZDA o tem, kateri so najboljši načini delovanja proti teroristom in terorizmu, so vse večje.

ZDA bodo kandidatke za Nato po 11. septembru merile z drugačnimi vatli. Koliko je katera izmed njih dejansko prispevala v boju nove svetovne koalicije proti terorizmu, to pa lahko pomeni tudi nevarnost nekritičnega obnašanja in delovanja. (Delo, 5. 10. 2001)

Včlanitev v Nato, ki je simbol nepravilne svetovne ureditve, lahko celo poveča izpostavljenost Slovenije.

PROTI

Varnost Slovenije postane vprašljiva, če se hočemo vključiti v politično-vojaški klub, ki si jemlje pravico do prisvajanja tujih naravnih virov in se vmešava v notranjo politiko neodvisnih držav. V svojem interesu postavlja surove diktatorske režime ter lahko z vojaško silo napade kogarkoli, ki si drzne upirati njegovi viziji globalne družbe. V svetu po 11. septembru (pa tudi prej) je cena varnosti najprej nevmešavanje v tuje zadeve, spoštovanje tuje suverenosti in lastnine ter strpnost do drugačnih prepričanj.

(dr. Mišo Alkalaj, publicist, Mladina, 9. 4. 2002)

8

POMEN ŠIRITVE NATA

ZA

Širitev Nata krepi varnost in stabilnost.

Več kot je držav v zavezništvu, večja je regionalna varnost in stabilnost. Zaradi tega se želi Nato tesneje povezati z Rusijo, pa tudi Jugoslavija si želi v Nato.

Nato je odprt tudi za članstvo Rusije, vsekakor pa z njo goji odnose partnerstva in sodelovanja. (dr. Jamie Shea, predstavnik Nata za stike z javnostjo)

Širitev Nata je smotrna in potrebna kot bistvena prvina evropske in svetovne varnosti. (Vladimir Putin, predsednik Ruske federacije, Delo, 24. 10. 2001)

Nato si prizadeva za širitev, ker je to ena od strategij boja proti terorizmu. Odlašanje s širitvijo bi upočasnilo reforme v državah kandidatkah.

ZA

Slovenija lahko Natu ponudi okrepitev aktivne vloge dejavnika miru in stabilnosti v jugovzhodni Evropi in ozemeljsko povezanost med Italijo in Madžarsko.

Slovensko članstvo v Natu bo vzpodbuda političnim elitam držav nekdanje Jugoslavije k demokratizaciji, normalizaciji, obnovi, razvoju in mednarodni integraciji. (Jelko Kacin, poslanec, DZ, 16. 1. 2002)

Pridružitve Slovenije Natu je s finančnega vidika kaplja v morje v primerjavi s precejšnjim denarnim zalogajem ob sprejemu novih članic Poljske, Madžarske in Češke. (dr. Dimitrij Rupel, zunanji minister, Delo, 5. 12. 2001)

ZDA lahko uveljavljajo svoje interese nasproti Sloveniji, tudi če ta ni članica Nata.

Pri vprašanju vključitve tranzicijskih držav v Nato je ključno, kaj si Nato oz. njegova dominantna članica ZDA geopolitično in gospodarsko obeta od novih članic, ne pa kakšne so potrebe, želje in pričakovanja kandidatk.

PROTI

Pri vprašanjih širitve odloča hladnokrven izračun obveznosti in ugodnosti. (Kenneth Allard, vojaški analitik in bivši namestnik načelnika vrhovnega poveljstva oboroženih sil ZDA, Delo, 18. 10. 2001)

Države kandidatke bodo morale (ne glede na svojo velikost) zavezništvu prispevati dodano vrednost v smislu krepitve kolektivne varnosti. (George Robertson, generalni sekretar zveze Nato, Delo, 17. 1. 2002)

ZDA širitev Nata proti vzhodni in jugovzhodni Evropi ustreza vse do meje ruske interesne sfere in to zaradi geopolitičnih razlogov.

S širitvijo v Vzhodno Evropo lahko Nato – ne glede na sedanjo strategijo dobrih odnosov z Rusijo – bistveno zmanjša morebitne nove ruske težnje po obvladovanju in dominaciji regije. (Ronald D. Asmus, sodelavec washingtonskega sveta za mednarodne odnose, Delo, SP, 30. 3. 2002)

Pri delovanju in širitvi Nata igra zelo veliko vlogo dostop do strateških surovin.

PROTI

Dostop do strateških surovin, zlasti fosilnih goriv, je za Nato osrednjega pomena. Zato se namerava širiti proti srednji Aziji, kjer ležijo bogate zaloge nafte in zemeljskega plina. Z istim namenom so ZDA okrepile vojaško sodelovanje z nekaterimi državami na območju Kaspijskega jezera in Kavkaza pod krinko boja proti terorizmu. S tem si vodilne članice Nata skušajo zagotoviti vojaški in politični nadzor nad regijo in privilegiiran dostop do surovin. (Scheer, Die neue NATO, 2000)

ZDA si od novih članic obetajo večje orožarske posle.

PROTI

V imenu kolektivne varnosti ZDA prodajajo zastarele obrambne tehnologije ostalim članicam, sebi pa omogočajo investicije v nov vojaški razvojni cikel. ZDA finančna bremena lastnega vojaško tehnološkega razvoja delno prenašajo na druge države, predvsem članice Nata.

Zahteve po doseganju Natovih standardov glede orožja in vojaške opreme služijo vojaški industriji članic Nata (ki proizvede 80% vseh vojaških izdelkov na svetu), saj se jim obetajo ogromni dobički.

George Robertson je dr. Antonu Grizoldu julija 2001 izjavil, da Slovenija za Nato v tem trenutku ni pripravljena. To je bil namig za večje nakupe orožja. Obrambno ministrstvo je takoj zatem od proizvajalca iz ZDA kupilo 30 terenskih vozil Hummer, ki pa niso primerna za operacije na strmih terenih in ozkih poteh. Slovenska vojska jih ne potrebuje za obrambo Slovenije, pač pa za operacije v tujini.

Pri privatizaciji Češke vojaške industrije je bil močno udeležen kapital iz ZDA. Zdaj češka vojaška industrija pričakuje povečana naročila od države zaradi vključevanja v Nato, nakupe novega orožja pa kreditira vlada ZDA.

Samo nakup novih letal in spremljajoče opreme bo Poljsko, Češko in Madžarsko stal vsaj 11,4 milijarde USD. Štiri višegrajske države naj bi se pri ZDA za nakupe orožja zadolžile za 25,8 milijarde USD. (Mladina, 13. 5. 2002)

Države članice, zlasti ZDA, vstopanje v Nato zlorablja za politične pritiske v korist domačih gospodarskih lobijev in lastnih zunanje-političnih interesov.

Nato postaja vse bolj politična integracija, vendar so razmerja moči znotraj nje asimetrična – močnejše članice vršijo politične in gospodarske pritiske na šibkejšo članice in kandidatke.

ZDA so Sloveniji jasno povedale, naj se nedvoumno odloči, ali želi vstopiti v Nato. Nato se Sloveniji raje odpove, kot da bi imel v svojih vrstah problematično članico, ki bi lahko povzročala težave pri konsenzualnem odločanju.

ZDA izvajajo pritiske na slovensko diplomacijo zaradi pasivne države ob različnih mednarodnih konvencijah in sporazumih, ki naj bi škodovali interesom ZDA, med drugim tudi Kjotskemu sporazumu. Novembra 1998 je Slovenija pod pritiski ZDA umaknila podpis k Pobudi OZN za svet brez jedrskega orožja in se diplomatsko osramotila. Od julija 2002 so ZDA silile Slovenijo in druge kandidatke za Nato, naj podpišejo bilateralni sporazum, ki bi pokopal ravnokar ustanovljeno Mednarodno kazensko sodišče.

Med političnimi pogoji za vstop v Nato je bila večkrat omenjena večja odprtost za kapital iz ZDA. DZ je na pritisk veleposlanika ZDA Johnnyja Younga oz. farmacevt-

skih korporacij iz ZDA januarja 2002 po hitrem postopku spremenil Zakon o zdravilih v škodo domače farmacevtske industrije.

Leta 1994 je MORS na pritisk ZDA prepovedalo izvoz Fotoninih namerilnih naprav v Iran. Marca 2002 je od podjetja STO Ravne zahtevalo prekinitve posla izdelave topovskih cevi za Sirijo; nadomestila za škodo v višini 5 milijonov USD podjetje ni dobilo. Tako se je tudi zaradi zavlačevanja MORS z obljubljenim naročilom oklepnikov Valuk znašlo na robu stečaja.

Natova prizadevanja glede tranzicijskih držav se razvijajo v smeri uveljavitve političnih norm in ne toliko kolektivne vojaške varnosti, saj je večina reform, ki jih zahteva Nato, predvsem političnih.

PROTI

Glavna naloga je, ali se lahko te države kvalificirajo na osnovi reformnih ukrepov. Poskušamo institucionalizirati nov sistem demokratičnih vrednot. (Bruce Jackson, predsednik Komiteja za Nato ZDA)

Politični značaj Nata postaja pomembnejši od vojaškega – trend, ki plaši nekatere zveste atlanticiste, Busheve administracije pa ne moti pri nagibanju k unilateralizmu. (Washington Post)

Slovenija za Nato geopolitično ni pomembna država.

PROTI

Slovenija geopolitično ni pomembna, razen za sosednje države članice zaradi transportnih koridorjev, s katerimi pa že zdaj ni težav. Interes jedrnih držav članic Nata je odmik potencialnih konfliktov dlje proti Aziji. To skušajo doseči s širitvijo proti vzhodu in jugovzhodu ter s tesnejšim sodelovanjem z Rusijo. Interesna torišča prihodnosti so usmerjena na Bližnji vzhod, v srednjo Azijo in na mejo s Kitajsko. Slovenija je z varnostnega stališča tako vsaj srednjeročno v zaledju potencialnih konfliktov, kar ji omogoča igrati nevtralno vlogo. Na drugi strani pa mora za sprejem v Nato ponuditi še kaj več, saj je realni interes Nata za Slovenijo majhen.

Nato predvideva, da bodo nove članice poskrbele za posamezne specializirane enote. V Slovenski vojski je tako najbolj zanimiva gorska enota za sodelovanje v operacijah na posebej zahtevnih terenih.

Obrambno-varnostni sistem EU je nezadosten ali neučinkovit in ne zagotavlja tolikšne varnosti kot Nato.

EU na varnostnem področju ni alternativa Natu, saj članicam ne nudi in ne namera zagotavljati kolektivne obrambe. EU in ZEU v vojaškem smislu ne nudita iste varnosti kot Nato. Evropska unija je premalo prožna za nove oblike vojn. EU ne pripravlja lastnih tehtnih načrtov obrambe.

Skupni evropska varnostna in obrambna politika šele nastajata.

ZDA imajo najnaprednejšo vojaško tehnologijo, predvsem bombnike, ki lahko napadajo tudi ponoči.

Evropske države so ZDA ponudile vojaško pomoč za operacijo v Afganistanu, vendar bi zaradi zastarelosti vojaške opreme imele večje število žrtev. Evropa mora modernizirati svoje vojaštvo, da bomo lahko delovali skupaj. (Ronald D. Asmus, sodelavec washingtonskega sveta za mednarodne odnose, Delo, SP, 30. 3. 2002)

Po letu 1989 je Nato edina učinkovita vojaška zveza (demokratskih držav). Nato bi mirovno akcijo na Kosovu prepustil drugim organizacijam, če bi jo imel komu. (dr. Anton Bebler, obramboslovec, Mladina, 21. 1. 2002)

“Nismo več pripravljeni poslušati neumnosti o Zahodnoevropski uniji. Niti besede o evropski vojski in podobnih sanjah! Imamo vojaško zavezništvo. Ime mu je Nato. To je tisto, kar potrebujemo, in nič drugega. Ne potrebujemo še enega vojaškega zavezništva!” (Kenneth Allard, vojaški analitik in bivši namestnik načelnika vrhovnega poveljstva oboroženih sil ZDA, Delo, 18. 10. 2001)

Evropski varnostni model ne poudarja le vojaške komponente, pač pa je celovit in vključuje tudi preprečevanje konfliktov.

PROTI

Evropa izhaja iz razširjenega pojma varnosti. V povezavi z ZEU razvija diferenciran program upravljanja kriz, ki sega preko čiste obrambne politike. Prav na tem področju lahko Slovenija konstruktivno prispeva veliko več kot zgolj znotraj vojaških modelov varnosti, saj gre za instrumente upravljanja kriz na področjih policije, sodstva, civilne uprave in civilne zaščite. EU je uspešnejša pri razvijanju nove varnostne paradigme po 11. septembru, saj se osredotoča na odpravljanje pogojev, v katerih nastaja mednarodni terorizem.

Izkušnja vojne na območju nekdanje Jugoslavije je spodbudila EGS oz. EU k institucionalnem preoblikovanju, ki bi omogočalo tudi interventno odzivanje na lokalne krize. EU ima jasno ambicijo v nekaj letih zgraditi lasten obrambno-varnostni sistem. EU izboljšuje lasten program reševanja konfliktov in bo v kratkem usposobila tudi lastne vojaške sile za hitro posredovanje. Štele naj bi 60.000 vojakov, izurili pa bi jih za humanitarne namene, za reševanje in vzdrževanje miru ter posredovanje v krizah.

EU Sloveniji zagotavlja perspektivo v vseh pogledih, vključno z varnostnim.

PROTI

Evropi ne grozi nevarnost večjih vojaških spopadov, pač pa le omejeni oboroženi konflikti na njenem obrobju. Države, ki so vključene v zahodnoevropske institucije in države, ki se vključujejo v te institucije, v bližnji prihodnosti najverjetneje ne bodo vojaško ogrožene. Njihove oborožene sile bodo soočene predvsem s potrebo po vključevanju v operacije za podporo miru na kriznih območjih na obrobju ali v bližini Evrope. (MORS, Sistem popolnjenja slovenske vojske)

Demokratski kriteriji (demokratski nadzor nad vojsko, varovanje človekovih pravic, varovanje okolja itd.), ki jih uokvirja EU, so veliko višji kot Natovi. Sloveniji ni treba v Nato, ker članstvo v EU pomeni dovoljšnjo institucionalno garancijo za slovensko demokracijo, pravno državo, civilni nadzor nad vojsko in partnerski odnos do drugih članic. Sloveniji ni treba v Nato, ker so varnostna jamstva, ki jih EU daje in zahteva, neprimerljivo večja od tistih, ki jih predvideva članstvo v zavezništvu. Kot

majhna in hitro napredujoča tranzicijska država lahko najde svoje mesto in primerjalne prednosti v varnostnem sistemu EU. Politično-varnostni okvir EU Sloveniji popolnoma zadostuje.

Prebivalci Slovenije po rezultatih anket Evrobarometra menijo, da jim bo vstop v EU zagotovil višjo vojaško varnost. Politiki, ki nas vodijo v Nato, kljub temu ne posvečajo skoraj nobene pozornosti skupni varnostni in zunanji politiki EU. Celo nasprotno: postavljajo jo.

PROTI

Zagotovila evropskih obrambnih struktur so bolj obvezujoča od zagotovil Nata.

Člena 2 in 4 pogodbe o Zahodnoevropski uniji brezpogojno določata samodejno dolžnost vseh podpisnic, da pomagajo napadeni članici; zagotovila 5. člena Severnoatlantske pogodbe so bolj ohlapna.

10

EU IN NATO KOT KOMPLEMENTARNA CILJA

Članstvo v Natu je komplementarno s članstvom v EU.

ZA

Ker so številne članice EU tudi članice Nata, sta njuna obrambna sistema vsaj deloma integrirana. Nato in skupna evropska varnostna in obrambna politika ne tekmujeta med seboj in se ne izključujeta ali marginalizirata, pač pa sta komplementarni in druga drugo krepiata.

Nato ni razglasil monopola vojaške sile v Evroatlantski regiji, toda Nato in EU bosta v prihodnje morala zaradi virov in sredstev delovati skupaj. Vojaške in policijske sile EU bodo v prihodnosti skrbele predvsem za upravljanje s krizami, medtem ko bo Nato ostal osredotočen na obrambo.

Nato bo gotovo ostal stvarnost evropske prihodnosti, zato je najbolje, da se o prihodnosti Evrope pogovarjamo znotraj Nata in da sodelujemo pri sprejemanju odločitev. (dr. Jamie Shea, predstavnik Nata za stike z javnostjo)

Nato je okvir, prek katerega Evropa stabilizira unilateristične težnje ZDA.

Članstvo v Natu je tesno povezano s članstvom v EU.

ZA

Vstopanje v Nato in v EU sta isti proces. Strateška opredelitev za članstvo Slovenije v Natu je povezana z njenimi prizadevanji za članstvo v EU.

Članstvo v Natu prinaša pomembno prednost pri vstopanju v EU: okrepilo bi poga-
jalski položaj Slovenije nasproti EU in ji olajšalo pridružitve. Za nekatere države je
vstop v Nato predpriprava za sprejem v EU v smislu uvajanja zahodnih standardov
(to še posebej velja za Bolgarijo in Romunijo).

Slovenija bo s članstvom v Natu prispevala h krepitvi harmonije med zavezništvom in EU.

Dobro je, da smo vsaj v Natu, dokler ne pridemo v EU.

PROTI

Članstvo v Natu ni nikakršen pogoj ali prednost pri vstopanju v EU.

Edini pogoj za vstop v EU je uspešnost strukturnih reform, pogoji za sprejem v Nato pa so bolj geopolitične narave. Nekatere članice EU niso članice Nata: Švedska, Finska, Irska in Avstrija. Preostale so se bile prisiljene včlaniti vanj v času hladne vojne. Če bi se Slovenija zavrnila vstop v Nato, to ne bi ogrozilo njene varnosti, saj je vključena v evropske integracije.

PROTI

Prizadevanja za članstvo v Natu prihajajo vse bolj v nasprotje s članstvom v EU.

Zunanjepolitične prioritete Evrope in ZDA si med seboj pogosto nasprotujejo. ZDA skušajo blokirati nekatere pomembne mednarodne sporazume (Kjotski sporazum o zmanjšanju emisij toplogrednih plinov, Rimski sporazum o ustanovitvi Mednarodnega kazenskega sodišča), EU pa temu ostro nasprotuje. Trenja so tudi na področju trgovine, saj ZDA kršijo mednarodne sporazume o prosti trgovini.

Sodeč po glasovanjih v OZN se Slovenija pod trenutno vladno politiko nagiba protievropsko, v smer zunanjepolitične naveze z Združenimi državami. Slovenska diplomacija zaradi ambicije vstopa v Nato in uslužnosti do ZDA tako še ni obsodila ravnanja izraelskih zasedbenih sil. Slovenija se je od leta 1996 kot ena redkih držav večkrat vzdržala glasovanj o resolucijah Generalne skupščine OZN, ki so obsodila nasilje in ilegalnost izraelskih vojaških operacij na avtonomnih palestinskih ozemljih. (Mladina, 22. 4. 2002)

Priključevanje Natu ni niti moderno niti nujno in postaja vsak dan bolj antievropsko. (Igor Mekina, novinar, Mladina, 13. 5. 2002)

PROTI

ZDA ovirajo EU pri vzpostavljanju lastne varnostne strukture.

Po koncu blokavske delitve sveta se je odprla možnost, da bi Organizacija za varnost in sodelovanje v Evropi združila države obeh blokov in postala nosilna evropska

varnostna struktura, s čimer bi ZDA izgubile prevlado nad Evropo. Zato je bila OVSE s strani ZDA in Nata načrtno marginalizirana in zvedena na nalogo opazovalke demokracije volitev.

Med ZDA in premočnim partnerjem so vedno *sui generis* napetosti. Poveljnik evropskih sil Nata je general ZDA in hkrati poveljnik ločenih sil ZDA v Evropi. ZDA skušajo marginalizirati evropska prizadevanja za vzpostavitev samostojne varnostne strukture in evropskim državam ne želijo prepustiti Natovih evropskih sil za posredovanja na območju Evrope. EU se je odločila za izgradnjo lastnega satelitsko navigacijskega sistema Galileo, ker ji ZDA niso hotele odstopiti frekvenc svojega sistema GPS za vojaške operacije.

ZDA in Velika Britanija so Zahodnoevropsko unijo povsem nevtralizirale, saj je v globalni strategiji ZDA nesprejemljivo, da bi Evropa postala varnostno neodvisna. (dr. Mišo Alkalaj, publicist, Mladina, 9. 4. 2002)

“Nismo več pripravljeni poslušati neumnosti o Zahodnoevropski uniji. Niti besede o evropski vojski in podobnih sanjah! Imamo vojaško zavezništvo. Ime mu je Nato. To je tisto, kar potrebujemo, in nič drugega. Ne potrebujemo še enega vojaškega zavezništva!” (Kenneth Allard, vojaški analitik in bivši namestnik načelnika vrhovnega poveljstva oboroženih sil ZDA, Delo, 18. 10. 2001)

V prihodnosti lahko pričakujemo vse večja nasprotja med Evropo in ZDA – tudi na varnostnem področju.

Vse projekcije (teorija svetovnega sistema, teorija dolgoročnih ciklov) napovedujejo naraščanje oboroževanja in potencialni globalni vojaški konflikt v naslednjih petindvajset do trideset letih. Unilaterizem ZDA slabi in onemogoča mednarodne institucije, ki želijo uveljaviti novo multilateralno preureditev sveta. V 90. letih je Evropa sledila trendom zniževanja obrambnih proračunov: povprečno za 1 do 2 % BDP. K temu sta pripomogla dva dejavnika: konec hladne vojne in pretežno levosredinske vlade. ZDA se pod vodstvom predsednika Busha ml. pospešeno oborožujejo. Države članice EU pod desnosredinsko oblastjo jim bodo skušale slediti, če hočejo uresničiti

svoje globalne gospodarske in politične ambicije. Povečano oboroževanje EU pa bo usmerjeno predvsem v krepitev evropske gospodarske in politične neodvisnosti kot protiutež ZDA! Če bo EU povečevala obrambne proračune, bodo sčasoma naraščala tudi proti-slovja znotraj Nata. Če pa se bo EU odločila za nevtralno držo, bo ostala podrejena ZDA tudi na drugih področjih. (dr. Bogomir Kovač, ekonomist)

V takih mednarodnih okoliščinah si nevtralnost in nižje investicije v obrambo lahko privoščijo le mala država, vpeta med različne politične bloke.

NEUTRALNOST

Status nevtralnosti je težko dosegljiv in ima več slabosti.

ZA

Status deklarirane nevtralnosti morajo s pogodbo priznati druge države, vsaj sosede in velesile, to pa ni lahko doseči.

Spoštovanje nevtralnosti ni absolutno. Hitler se med 2. svetovno vojno ni zmenil za nevtralnost Belgije, Danske, Nizozemske in Norveške.

Status nevtralnosti po koncu hladne vojne politično ni več aktualen oz. je presežen s članstvom nevtralnih držav v Natovem programu Partnerstvo za mir.

Danes je možna le še kolektivna nevtralnost ali pa je ni. (dr. Jamie Shea, predstavnik Nata za stike z javnostjo)

V primeru odločitve za nevtralnost bi postali predmet posebne pozornosti tujih tajnih in obveščevalnih služb. (spletne strani Vlade RS, 11. 5. 2002)

Nevtralnost je dražja kot članstvo v Natu.

ZA

Nevtralnost je treba braniti in ta obramba je relativno draga: obrambni proračun nevtralnih držav je visok in v povprečju višji kot proračun večine držav članic Nata.

Nevtralnost bi pomenila sebično držo Slovenije, z včlanitvijo v Nato pa bi Slovenija prispevala k miru in stabilnosti v svetu.

ZA

Mednarodna solidarnost je zelo pomembna. Slovenija si mora prizadevati za status odgovorne in kredibilne članice mednarodne skupnosti. (dr. Dimitrij Rupel, zunanji minister, 14. 1. 2002, objavljeno na spletni strani MZZ)

Slovenija ne more postati “dolina miru”, se izključiti iz sedanjih konfrontacij, zato se ne more izogniti članstvu v Natu. Slovenijo bi imeli za sebično, če bi se odločila za nevtralnost. (dr. Dimitrij Rupel, zunanji minister, predavanje na FDV, 19. 12. 2001, objavljeno na spletni strani MZZ)

PROTI

Nevtralnost je v sedanjih mednarodnih razmerah možna za male države, vpete med različne bloke, kar Slovenija je.

Že sedanji obrambni položaj Slovenije predstavlja neke vrste nevtralnost.

Kolektivna nevtralnost ni možna samo znotraj Nata. poznamo tudi posamezno aktivno nevtralnost – prevzemanje mirovnih pogajalskih funkcij. Slovenija bi si morala prizadevati za aktivno nevtralnost, ki pomeni vztrajna in učinkovita prizadevanja za nevojaško reševanje konfliktov in politično posredovanje med sprtimi stranmi. Že samo s tako vlogo si država zagotavlja več strateških prednosti v gospodarstvu in mednarodni politiki. (Marko Kadunc, Skupina Neutro, DZ, 16. 1. 2002)

Nevtralnost omogoča večjo neodvisnost v zunanji, obrambni in gospodarski politiki, včlanitev v Nato pa pomeni odpoved delu suverenosti, saj s tem postanemo vezani na njegovo politiko in politiko ZDA.

PROTI

Slovenija ima lahko več primerjalnih prednosti, če ne bo članica Nata. Zaradi svojega geopolitičnega položaja je zaželena partnerica.

Irska diplomacija je ugotovila, da so majhne države vplivnejše zunaj Nata kot znotraj njega. Trenutno je Irska kot država, obdana s članicami Nata, veliko zanimivejša. Če se bo Slovenija pridružila severnoatlantski zvezi, naj se; če se ne bo, prav tako ne bo nič izgubila in se nima česa bati. (Denis Staunton, dopisnik dnevnika The Irish Times iz Bruslja, Klub ŠKUC, Ljubljana, 9. 4. 2002)

PROTI

Odgovornost za mir v svetu je mogoče prevzeti tudi drugače kot z vstopom v Nato. Slovenija že sedaj aktivno prispeva k miru in stabilnosti v svetu.

Slovenija že sodeluje v regionalnih mirovnih operacijah pod okriljem OZN. Članstvo v Natu za to ni potrebno.

Slovenija sodeluje tudi v okviru Partnerstva za mir, za kar članstvo v Natu ni potrebno. Nevtralnost ne pomeni izolacije in državi ne preprečuje sodelovanja v mirovnih operacijah. V Evropi obstaja več nevtralnih držav, ki so zelo dejavne pri mirovnih operacijah. S tem si zagotavljajo mednarodni ugled, vpliv in posredno varnost. Švedska nova varnostna doktrina pravi, da je grožnje míru in varnosti najbolje odvracati usklajeno in predvsem v okviru OZN, zato sodeluje s Partnerstvom za mir, a prostovoljno, pod enakopravnimi pogoji in če ima vojaška akcija mandat OZN.

Vsaka država ima svoje specifične razloge za nevtralnost.

Tezo, da nevtralnost ni več mogoča, aktualna ali da je predraga, podpira predvsem vojaško industrijski kompleks. Zahodnoevropske nevtralne države za obrambo trošijo v povprečju precej manj kot članice Nata.

PROTI

Obrambni proračuni držav članic zveze NATO (v % BDP)

Islandija	0
Luksemburg	0.8
Kanada	1.1
Španija	1.2
Belgija	1.3
Nemčija	1.5
Danska	1.5
Nizozemska	1.6
Madžarska	1.8
Italija	1.9
Norveška	1.8
Poljska	1.8
Portugalska	2.1
Češka	2.2
Velika Britanija	2.4
Francija	2.6
ZDA	2.9
Grčija	4.8
Turčija	5.0

Vir: www.defense-aerospace.com/data/re191201/table3.pdf, www.defense-aerospace.com/reports/data/re191201/table1.pdf.

Navedeni podatki veljajo za leto 2001. Povprečen delež BDP vseh članic Nata je v letu 2001 znašal 2.5 % BDP, a se je letos povečal, saj so samo ZDA z izgovorom t. i. boja proti terorizmu povečale obrambni proračun na 3.75 % BDP.

Obrambni proračuni nevtralnih zahodnoevropskih držav (v % BDP)

<u>Avstrija</u>	<u>0.6</u>
<u>Švica</u>	<u>0.8</u>
<u>Finska</u>	<u>0.9</u>
<u>Irska</u>	<u>0.9</u>
<u>Švedska</u>	<u>1.8</u>

Vir: Conversion Survey 2002: Global Disarmament, Demilitarisation and Demobilization, Bonn International Center for Conversion.

Podatki veljajo za leto 1999 oz. za zadnje leto, za katero so podatki dostopni.

II. SLOVENIJA IN NATO

VARNOSTNA IZPOSTAVLJENOST SLOVENIJE

Slovenija je geopolitično izpostavljena država.

ZA

Svet je soodvisen in Slovenija je v njem ogrožena kot vsaka druga država.

Slovenija ima neugoden geografski položaj. Nahaja se v bližini nemirnega območja Balkana, ki še dolgo ne bo stabilno.

Slovenija je v neposredni bližini območja, kjer se križajo poti organiziranega kriminala.

Slovenija je vojaško šibkejša od vseh sosednjih držav.

Članstvo v Natu bi za Slovenijo pomenilo močnejša izhodišča pred hrvaškimi mejnimi zahtevami in jo obvarovalo pred morebitnim vojaškim posredovanjem Hrvaške.

Slovenski nacionalni interes je ohranitev neodvisnosti, suverenosti in ozemeljske celovitosti v razmerah pospešenega vključevanja v mednarodne integracije. To omogoča članstvo v Natu. (dr. Dimitrij Rupel, zunanji minister, spletna stran MZZ)

Slovenija trenutno ni vojaško ogrožena, vendar če nekoč v prihodnosti bo, bi se zdelo, gledano za nazaj, naša zavrnitev ponujene roke neverjetno neodgovorna. (dr. Janez Drnovšek, predsednik vlade, DZ, 16. 1. 2002)

Slovenija potrebuje drugačen varnostni model kot velike države.

PROTI

Slovenija nima razdelanega koncepta varnosti v globalizirajočem svetu. Slovenija nujno potrebuje lastne varnostne strateške opcije in drugačen varnostni model kot velike države. Slednji obsega notranjo in zunanjo politiko sodelovanja, sodelovanje v odprtih mednarodnih institucijah kolektivne varnosti, razvoj gospodarstva, enakost in solidarnost med ljudmi ter vključevanje ljudi v pomembne politične odločitve.

Slovenija kratkoročno, srednjeročno in dolgoročno vojaško ni ogrožena. Nevojaški viri, ki nas ogrožajo, pa so predvsem notranji, strukturni.

Prizadevati si moramo za večdimenzionalno varnost: za trdnost demokracije in pravne države, sodelovanje z demokratičnimi mednarodnimi institucijami, socialno in politično enakost med ljudmi, solidarnost in sožitje, integracijo marginaliziranih skupin, trajnostni razvoj gospodarstva, stabilne javne finance, varovanje okolja in naravnih virov, uspešno demografsko politiko.

Zunanji viri ogrožanja Slovenije so nevojaški: pritiski revizionističnih lobijev v sosednjih državah, gospodarski tokovi in organiziran kriminal. Za ukrepanje proti vsemu temu potrebujemo premišljeno razvojno politiko, diplomacijo in kvečjemu usposobljeno policijo – ne pa vojsko in prekomerno oborožitev, kar nam ponuja Nato.

Podatki raziskave *Slovensko javno mnenje* kažejo, da prebivalci kot glavne dejavnike ogrožanja varnosti Slovenije štejejo socialne in okoljske probleme (odstotki tistih, ki menijo, da problem zelo ali srednje ogroža Slovenijo: mamila – 85%, uničevanje okolja – 74%, prometne nesreče – 81%, kriminal – 81%, brezposelnost – 76%, revščina – 73%), ogroženost Slovenije zaradi vojaških groženj drugih držav pa ocenjujejo kot zelo nizko (20% jih pravi, da je Slovenija zaradi tega zelo močno ali srednje ogrožena, 70% pa jih meni, da je malo ali sploh ni ogrožena). (SJM 2001/3, oktober-november 2001)

Srednjeročno je najpomembnejša oblika slovenske kolektivne varnosti konkurenčno gospodarstvo in socialna stabilnost. (dr. Bogomir Kovač, ekonomist, Delo, SP, 23. 2. 2002)

Največja vojna nevarnost v tem delu sveta je danes ekonomsko in politično vojskovanje, ne pa nevarnost fizičnega vojaškega napada, zato moramo zavarovati naše dolgoročne nacionalne interese. (Bojko Jerman, publicist, Delo, SP, 23. 2. 2002)

Članstvo v EU bo za Slovenijo predstavljalo celostno institucionalno garancijo za stabilnost in politično reševanje sporov.

Demokratični kriteriji (demokratični nadzor nad vojsko, varovanje človekovih pravic, varovanje okolja itd.), ki jih uokvirja EU, so veliko višji kot Natovi. Sloveniji ni

treba v Nato, ker članstvo v EU pomeni dovoljšnjo institucionalno garancijo za slovensko demokracijo, pravno državo, civilni nadzor nad vojsko in partnerski odnos do drugih članic. Sloveniji ni treba v Nato, ker so varnostna jamstva, ki jih EU daje in zahteva, neprimerljivo večja od tistih, ki jih predvideva članstvo v zavezništvu. Kot majhna in hitro napredujoča tranzicijska država lahko najde svoje mesto in primerljive prednosti v varnostnem sistemu EU. Političnovarnostni okvir EU Sloveniji popolnoma zadostuje.

Vojaška ogroženost Slovenije je majhna.

PROTI

Pentagon je že leta 1997 predpostavil, da bi se ogroženost novih članic, "če bi se sploh pojavila, morala razvijati dolga leta". (Mladina, 13. 5. 2002)

Napetosti v jugovzhodni Evropi vojaško ne morejo ogroziti Slovenije. Hipotetično bi Slovenijo lahko napadel le Nato ali pa katera od sosed, vendar je širša evropska regija vključena v Partnerstvo za mir in druge integracije, ki preprečujejo oborožene konflikte.

Evropsko varnost lahko ogrozijo predvsem (ne-meddržavni) spopadi v državah prehoda v demokracijo in tržno gospodarstvo (jugovzhodna Evropa, Kavkaz in osrednja Azija). K reševanju takšnih konfliktov moramo pristopati celostno. Z vstopom v vojaško zavezništvo se ne moremo izogniti vsem realnim grožnjam, boljša izbira je politika dialoga in razvoja.

Sloveniji v doglednem času, do bistvene spremembe razmerja sil in ideološke polarizacije v Evropi ne grozi vojaška agresija. Možna je zgolj grožnja morebitne uporabe vojske in orožja v obliki pritiskov za politične rešitve posameznih interesov nekaterih držav. (Milan Gorjanc, vojaški analitik, Ne Nato - mir nam dajte!)

Strinjam se, da na krajši, dolgi in srednji rok Slovenija ni ogrožena. S pametno politiko in diplomacijo smo vzpostavili dobre odnose z našimi sosedi, smo pred vstopom v Evropsko unijo, smo konstruktiven partner mednarodne skupnosti in stabilna država. (dr. Janez Drnovšek, predsednik vlade, DZ, 16. 1. 2002)

V primeru vojaške ogroženosti Nato Sloveniji ne bi veliko pomagal.

Raziskovalna korporacija RAND ocenjuje, da bi bila Slovenija vojaško ogrožena le v primeru razpada EU. Vendar je v tem primeru Nato ne bi zaščitil, saj bi nas ogrožale ravno nekatere članice Nata, zlasti Italija pod nacionalistično vlado.

Največji geopolitični interes nad slovenskim ozemljem in zahodnim delom Balkana ima Italija, kar se že kaže pri podrejanju pri vojaških vajah. Če bi se Slovenija vključila v Nato, bi neugoden italijanski patronat ostal dejstvo. (Milan Gorjanc, vojaški analitik, Ne Nato - mir nam dajte!)

Nato ne ponuja trdnih zagotovil za vojaško pomoč. 5. člen Washingtonske pogodbe ob morebitnem napadu na članico vojaške pomoči ne zagotavlja avtomatično, pač pa določa, da se morajo članice sporazumeti o tem, kakšno pomoč bodo ponudile napadeni državi. To lahko povzroči veliko neenakost med bolj in manj pomembnimi članicami. Zgodi se lahko, da se katera od članic zaplete v regionalno vojno, druge pa ji nudijo le humanitarno in gospodarsko pomoč. (Mladina, 13. 5. 2002)

V primeru napada katere od sosednjih držav na Slovenijo bi se večina članic Nata odzvala simbolično z nekaj svetovalci ali opazovalci. Lahko pa bi se tudi zgodilo, da bi vodilna država v svetu in v Natu imela večji interes v državi napadalki kot pa v Sloveniji. (Milan Gorjanc, vojaški analitik, Ne Nato - mir nam dajte!)

Zagotovila evropskih obrambnih struktur so celo bolj obvezujoča od zagotovil Nata. Člena 2 in 4 pogodbe o Zahodnoevropski uniji brezpogojno določata samodejno dolžnost vseh članic, da pomagajo napadeni državi. (Mladina, 13. 5. 2002)

Zaradi članstva v Natu ne bomo lažje urejali sporov s sosednjimi državami.

Češka je članica Nata, pa jo vseeno politično ogroža nacionalistični populizem v sosednji Avstriji in Nemčiji. Italija je ustanovna članica Nata, pa njeno demokracijo vseeno ogroža zmes političnega populizma in medijske koncentracije ter korupcija.

Meja med Slovenijo in Hrvaško ni problem, ki bi se ga dalo reševati z vojaškimi sredstvi, treba je narediti vse, da do oboroženega konflikta ne bi prišlo.

Nato v političnih in diplomatskih problemih med državami ne posreduje. Pravočasno in smiselno posredovanje Nata ob morebitnem oboroženem napadu Hrvaške na Slovenijo je vprašljivo, saj Nato nima interesov za geopolitično malo pomembne spore. V primeru, ko bi Slovenijo napadla sosednja Hrvaška ali prek nje neka manjša država, bi večina držav na oborožen poseg gledala z vidika lokalnega spopada, ki ga je treba reševati s političnimi sredstvi. To pa pomeni najprej prekinitev ognja na doseženi bojni črti nekaj deset kilometrov v notranjosti Slovenije in nato pogajanja med sprtima stranema ob mentorstvu Nata oziroma ZDA in Italije, ki imata neposredni interes na tem območju. (Milan Gorjanc, vojaški analitik, Ne Nato - mir nam dajte!)

Slovenija bi s članstvom v Natu postala varnostno bolj izpostavljena.

PROTI

Za profesionalizacijo tiči preoblikovanje ustroja SV iz modela teritorialne obrambe v model sil za posredovanje v tujini po potrebah Nata, s čimer bi Slovenija skoraj povsem ukinila učinkovito nacionalno obrambo in postala obrambno odvisna in podrejena volji zveze Nato. (Milan Gorjanc, vojaški analitik, Ne NATO - mir nam dajte!)

Članstvo v Natu bi Slovenijo pahnilo v spore in vojne z državami, s katerimi nima neposrednih stikov in ne nasprotnih interesov. Sloveniji ni treba v Nato, ker je varna država in ima kot naslednica neuvrščene Jugoslavije dobre odnose tudi z islamskimi državami, vključitev v Nato pa bi vse to lahko izničila.

Zunanja politika ZDA nosi s sabo težko hipoteko. Mednarodni terorizem grozi predvsem ZDA, njihovim vojaškim zaveznikom in Natu. Tiste evropske države, ki niso članice Nata, so varnejše. Terorizmu so najbolj izpostavljene ravno članice Nata, še posebej pa ZDA.

2

PRISPEVEK SLOVENIJE K STABILNOSTI V SVETU

ZA

Slovenija bi z vstopom v Nato prispevala k miru in stabilnosti v svetu.

Mednarodna solidarnost je zelo pomembna. Slovenija si mora prizadevati za status “odgovorne in kredibilne članice mednarodne skupnosti”. (dr. Dimitrij Rupel, zunanji minister, 14. 1. 2002, objava na spletni strani MZZ)

Slovenija lahko Natu ponudi okrepitev aktivne vloge dejavnika miru in stabilnosti v jugovzhodni Evropi. Slovensko članstvo bi bilo vzpodbuda političnim elitam držav nekdanje Jugoslavije k demokratizaciji, normalizaciji, obnovi, razvoju in mednarodni integraciji.

Slovenija bi s članstvom v Natu prispevala k uresničitvi vizije enotne, svobodne in mirne Evrope.

Slovenija bo s članstvom v Natu prispevala h krepitvi harmonije med zavezništvom in EU.

Nato kot kolektivni obrambni sistem je alternativa renacionalizaciji obrambe – ta bi lahko vodila nazaj v mednacionalne konflikte. (dr. Dimitrij Rupel, zunanji minister, spletna stran MZZ, 4. 2. 2002)

PROTI

Slovenija aktivno prispeva k stabilnosti v svetu tudi kot nevtralna država.

Slovenija že prevzema soodgovornost za mir v svetu in sodeluje v regionalnih mirovnih operacijah pod okriljem OZN. Članstvo v Natu za to ni potrebno.

Nato danes ni ključna organizacija, ki zagotavlja stabilnost v Evropi; je bolj geopolitična organizacija v službi interesov najmočnejše članice na njenem obrobju. Nato se operativno preusmerja na Bližnji Vzhod in v srednjo Azijo, saj si najmočnejše zahodne države prizadevajo zagotoviti dostop do strateških surovin, zlasti fosilnih goriv.

Politiki Nata in OZN sta v vse večjem nasprotju.

Vprašanje je, ali naj se Slovenija aktivno vključi v posredovanja pod okriljem OZN, katerim legitimnost priznava ves svet, ali tudi pod okrilje regionalnih organizacij, kot je Nato. Slovenija bi si morala prizadevati za krepitev vloge OZN, ki je demokratična organizacija, ki črpa svojo legitimnost in legalnost iz vseh držav sveta, ne pa le peščice najbogatejših. Ena osrednjih značilnosti t. i. "novega svetovnega reda" je pešanje pravnih mehanizmov mednarodne ureditve in njihovo nadomeščanje z vojaškimi. Pri tem sta politika Nata in politika OZN v vse večjem nasprotju. Slovenija si s podporo prvemu "žaga vejo, na kateri sedi", saj je kot majhna država življenjsko odvisna od trdnosti mednarodne pravne ureditve.

Vključevanje v Nato je zaradi servilne drže slovenske vlade do ZDA celo ovira, da bi Slovenija še bolj verodostojno sodelovala v političnih akcijah OZN pri razreševanju konfliktov. Ob vprašanih izraelsko-palestinskega konflikta je Slovenija izrazito pasivna. To pa ni edini primer nasprotja med načelnostjo OZN in podrejenostjo Nata interesom najmočnejše članice.

Slovenija bi bila v mednarodnih odnosih bolj prepoznavna in uglednejša država, če bi odločneje podpirala mirovne in razvojne projekte OZN. Z vključitvijo v Nato bi Slovenija prispevala k razpadanju mednarodnega prava in ustoličenju Nata kot pristranskega rabsodnika na škodo OZN.

3

MEDNARODNI VPLIV IN UGLED SLOVENIJE

ZA

Včlanitev v Nato bi okrepila položaj Slovenije na mednarodnem prizorišču in ji omogočila sodelovanje pri najvažnejših odločitvah svetovne politike.

Slovenija bi z vstopom v Nato lahko pridobila vpliv na svetovno politiko, ki je skozi mednarodne organizacije lahko zelo velik – če ga bo znala uveljaviti. Slovenija bo s članstvom dobila možnost enakopravnega soodločanja o prihodnosti sveta skupaj z najmočnejšimi. Lahko bo soodločala o varnostnih vprašanjih in izzivih v Evropi.

Nato bo v prihodnosti gotovo ostal stvarnost v Evropi, zato je najbolje, da se o prihodnosti Evrope pogovarjamo znotraj Nata in da sodelujemo pri sprejemanju odločitev. (dr. Jamie Shea, predstavnik Nata za stike z javnostjo)

Članstvo v Natu daje državam članicam možnost, da vplivajo na ZDA kot edino preostalo velesilo in da ta njihovo mnenje upošteva.

Članstvo v Natu prinaša dobre reference in koristne zveze ter politično in siceršnje zaveznitvo z najuspešnejšimi in najmočnejšimi državami sveta.

Nato za Slovenijo pomeni politično zaslombo in zaščito pred izsiljevanjem.

ZA

S članstvom v Natu se bi mednarodni ugled Slovenije povečal.

ZA

Članstvo v Natu bi prineslo pomembno prednost pri vstopanju v EU.

Članstvo v Natu bi okrepilo pogajalski položaj Slovenije v odnosu do EU in olajšalo pridružitve.

Članstvo v Natu Sloveniji ne bi prineslo večjega vpliva, lahko bi ga še celo zmanjšalo.

PROTI

Slovenija si lahko zagotovi večji mednarodni vpliv samo z dobro diplomacijo. Zanašanje na članstvo v Natu lahko pomeni prikrivanje dejstva, da Slovenija nima jasne zunanjepolitične strategije in kvalitetne diplomacije.

Slovenija bi imela na varnostnem področju kot članica Nata sicer več posrednega vpliva, a manj samostojnosti. Znotraj Nata bi se morala pridružiti eni od interesnih skupin ali pa bi igrala vlogo male, zveste članice brez vidnejšega vpliva.

Slovenske pogajalske pozicije bi bile ob bolj uravnoteženi multilateralni zunanji politiki močnejše. Delovati bo morala v okviru EU in gojiti tesnejše stike s prostorom jugovzhodne Evrope, z Rusijo, ZDA in drugimi državami. Slovenija je zelo zanimiv partner za Rusijo, ki je od leta 1999 geopolitično odrezana od jugovzhodne Evrope; v Sloveniji vidi eno od izhodišč za gospodarsko sodelovanje z jugovzhodno Evropo.

Irska diplomacija je ugotovila, da so majhne države vplivnejše zunaj Nata kot znotraj njega. Trenutno je Irska kot država, obdana s članicami Nata, veliko zanimivejša.

(Denis Staunton, dopisnik dnevnika The Irish Times iz Bruslja, Klub ŠKUC, Ljubljana, 9. 4. 2002)

Ena osrednjih značilnosti t. i. "novega svetovnega reda" je pešanje pravnih mehanizmov mednarodne ureditve in njihovo nadomeščanje z vojaškimi. Pri tem sta politika Nata in politika OZN v vse večjem nasprotju. Slovenija si s podporo Natu žaga vejo, na kateri sedi, saj je kot majhna država življenjsko odvisna od trdnosti mednarodne pravne ureditve. Slovenija bi si morala prizadevati za krepitev vloge OZN, ki je skupnost držav sveta. Z vključitvijo v Nato bi Slovenija prispevala k razpadanju mednarodnega prava in ustoličenju Nata kot pristranskega razsodnika na škodo OZN.

Miroljubna politika bi Sloveniji prinesla večji mednarodni ugled kot vstop v Nato. Zaradi servilne drže slovenske politike do Nata in ZDA se mednarodni ugled Slovenije zmanjšuje že sedaj.

PROTI

Prepoznavnost Slovenije se s članstvom v Natu ne bi povečala, njen mednarodni ugled in prepoznavnost pa bi se lahko povečala, če bi se odločila nasprotno.

Dejstvo, da se Slovenija organizira kot država na načelu miroljubnosti, se pravi brez učinkovite vojske, le z obrambno, bi imelo velik moralni učinek. To bi bilo pionirsko civilizacijsko dejanje, ki bi Slovenijo mednarodno promoviralo. Sedanja politika namv za-meno za to nam vsiljuje vojaško organizacijo, ki bo funkcionirala kot kontingent mednarodnih sil za posredovanje, kar pa zagotovo ne bo samo tako imenovano mi-roljubno, pač pa prej ali slej tudi agresivno. (Peter Kovačič-Persin, publicist, Ne Nato - mir nam dajte!)

Slovenska diplomacija je zaradi ambicije vstopa v Nato in uslužnosti do ZDA ostala pasivna ob vprašanju izraelsko-palestinskega konflikta in ni obsodila ravnanja izraelskih zasedbenih sil. Slovenija se je od leta 1996 kot ena od redkih držav večkrat vzdržala pri glasovanjih o resolucijah Generalne skupščine OZN, ki so obsodile nasilje in ilegalnost izraelskih vojaških operacij na avtonomnih palestinskih ozemljih. Slovenski predstavniki v ZN pogosto glasujejo drugače od predstavnikov članic EU, kar pomeni, da se je slovenska diplomacija v izbiri med EU in ZDA odločila za zunanjepolitično navezo Združenih držav, v katero sodi tudi Nato. (Mladina, 22. 4. 2002)

Novembra 1998 je Slovenija umaknila podpis k pobudi OZN za svet brez jedrskega orožja in se diplomatsko osramotila. Premier Drnovšek je na pogovorih z Billom Clintonom sam sprožil vprašanje sporne pobude skupine držav, h kateri je septembra pristopila tudi Slovenija. Ameriškemu predsedniku je dejal, da če obstaja konflikt med našim prizadevanjem za pridružitvev Natu in pobudo o svetu brez jedrskega orožja, so slovenske prioritete jasne. To je Nato. (Delo, 5. 11. 1998)

Slovenija ni odločno odklonila podpisa dvostranskega sporazuma z ZDA, ki bi ameriškemu državljanom zagotavljal neizročitev Mednarodnemu kazenskem sodišču, čeprav je ena od podpisnic Rimskega statuta, s katerim je bilo to sodišče ustanovljeno. Pri tem je poleg izgube ugleda in kredibilnosti prišla tudi v nasprotje z dražavami EU.

Članstvo v Natu ne bi pomenilo nikakršne prednosti pri vstopanju v EU, saj gre za dve povsem različni integraciji z različnimi kriteriji za članstvo.

4

STROŠKI OBRAMBE

Obramba ima vedno določeno ceno, a cena vstopa v Nato je relativno nizka.

ZA

Stroške članstva Slovenije v zvezi Nato predstavljata članarina, ki jo država prispeva v skupni proračun zveze, in stalna misija na sedežu Nata. Članarina znaša med 0,5 in 1 % obrambnega proračuna, to je za Slovenijo 1,5 do 3 milijone USD). (Natopis, št. 1)

Obrambni stroški ob vstopu v Nato bi bili na začetku res višji, nikakor pa ne bi bili tako visoki, kot če bi svojo obrambo gradili sami. Članstvo v Natu na dolgi rok znižuje obrambne izdatke držav članic. Varnost še nikoli ni bila tako poceni kot pri Natu.

Stroški širitve bi bili za nove članice relativno majhni, saj bi morale 9 novih članic skupaj v proračun Nata prispevati le 2,5 % prihodkov.

Učinkovit sistem oborožene nevtralnosti bi Slovenijo stal približno 3 do 4 % BDP. (dr. Igor Kotnik Dvojmoč, državni podsekretar na Ministrstvu za obrambo, Mladina, 6. 5. 2002)

Slovenijo bi članstvo v Natu stalo manj kot izgradnja lastnega učinkovitega obrambnega sistema. (dr. Dimitrij Rupel, zunanji minister, spletna stran MZZ)

Slovenija bo za članstvo v Natu dobila vojaško oz. finančno pomoč (s strani ZDA za leto 2002 4.5 milijonov USD). (Nedelo, 4. 11. 2001)

Pričakovati je, da bo Slovenija v prvem petletnem obdobju upravičena do popusta. (Domen Caharijas, novinar, Dnevnik, 3. 11. 2001)

Dokončni stroški širitve so še vedno neznan ali pa jih vlada ne želi javno objaviti.

PROTI

Številke, s katerimi operira vlada, temeljijo na okvirnih ocenah in primerjavah, predvsem pa vanje niso vključeni stroški profesionalizacije vojske, ki jih sploh še ni ocenila.

Vladne trditve, da članstvo v Natu dolgoročno znižuje stroške obrambe, nimajo osnove, saj vlada nima izdelanih dolgoročnih finančnih ocen obrambnih potreb. Približne vrednosti (odstotki BDP), s katerimi operirajo, so izdelane na okvirnih ocenah in primerjavah. Vse te ocene so izdelane na zdaj že neveljavnih predpostavkah, saj je DZ izglasoval relativno naglo profesionalizacijo SV. O stroških profesionalizacije vojske (SV ima za kaj takega povsem neprimerno razmerje med vojaki in častniki) vlada ni izdelala nikakršne ocene. (dr. Bogomir Kovač, ekonomist)

Slovenija tako velikih investicij v vojsko, kot jih zahteva Nato, dejansko ne potrebuje. Obstajajo večje prioritete, npr. diplomatska dejavnost. (dr. Janez Drnovšek, predsednik vlade, tiskovna konferenca o vladnem letalu, april 2002)

Stroški članstva v Natu vsekakor vključujejo mnogo več kot le članarino in sredstva za delovanje predstavništva:

- Preoblikovanje oz. profesionalizacija vojske;
- nakupi orožja in vojaške opreme po Natovih standardih (od česar bo imela vojaška industrija članic Nata velike dobičke);
- prilagoditev komunikacijskih sistemov, zračnega nadzora, letalskih sil in sprejemnih objektov za vojaške okrepitve, prilagoditev cest, železnic, plinovodov, skladišč naftnih derivatov, pristanišč in letališč Natovim standardom oz. možnosti uporabe za Natove enote;
- vsaka država pokriva stroške udeležbe svojih sil v Natovih operacijah v tujini,
- strošek pomeni tudi sodelovanje na vajah.

Vključevanje v Nato zahteva zvišanje obrambnega proračuna Slovenije za 50 %! Članstvo v Natu je nesorazmerno drago.

Nato pritiska na Slovenijo, naj zvišuje obrambni proračun, saj pričakuje večje sodelovanje evropskih vojska v operacijah na ameriških interesnih območjih. Od leta 2000 do 2010 naj bi slovenski obrambni proračun narasel z 1,23 % na 2,3 % BDP.

Od leta 2001 do 2010 naj bi slovenski obrambni proračun narasel z 1,46 % na 2,3 % BDP. 0,5 % BDP ali okoli 100 milijonov USD naj bi investirali predvsem v tehnološko

posodobitev. Sodelovanje v vojaških operacijah v tujini naj bi stalo še dodatnih 0,2 % BDP. Skupaj s članarino bi se obrambni proračun Slovenije zaradi članstva v Natu povečal za približno 0,75 % BDP, kar pomeni povečanje za celo polovico! (dr. Bogomir Kovač, ekonomist)

Glede na ocene stroškov širitve za države višegrajske skupine, ki sta jih ločeno izdelala kongres ZDA in raziskovalna korporacija RAND (od 60 do 110 milijard USD za obdobje 10 let), bi utegnili biti stroški vstopa v Nato za Slovenijo v tekočem desetletju celo višji od 100 milijonov USD letno.

Slovenska vlada je še pred odločitvijo za profesionalizacijo vojske predvidela postopno povečanje obrambnega proračuna z 1,87 na 2,3 % BDP. Strokovnjaki z ministrstva za obrambo so obrambne potrebe zaradi profesionalizacije vojske ocenili celo na skupaj 2,5 do 3 % BDP. (Mladina, 13. 5. 2002, str. 19)

Po podatkih raziskave Slovensko javno mnenje se je s povečanjem obrambnih izdatkov strinjalo le 10 % vprašanih, 41 % jih je menilo, naj bodo stroški enaki kot doslej, 31 % anketiranih pa bi stroške zmanjšalo. (SJM 2001/3, oktober-november 2001)

Slovenija bo z vstopom v EU doživela vstopni šok, primerljiv s tistim ob razpadu Jugoslavije in izgubi južnih trgov. Breme fiksne valute bodo nosili predvsem izvozniki, 60 % slovenskega gospodarstva pa je odvisnega od izvoza. BDP se bo predvidoma zmanjšal za cca. 2 %. Javne finance so že zdaj "napete" zaradi razkošnosti pri državnih izdatkih. V tako občutljivih makroekonomskih razmerah si Slovenija ne more privoščiti še dodatnega investiranja v obrambo. Slovenija si lahko v naslednjih štirih letih privošči izdatke za obrambo največ v višini 1,7 % BDP. Javne finance potrebujejo manevrski prostor, ne pa še enega velikega neproduktivnega izdatka. (dr. Bogomir Kovač, ekonomist)

Večina zahodnoevropskih članic Nata porabi za obrambo nad 1,3 % BDP, večina nevtralnih zahodnoevropskih držav pa pod 0,9 % BDP.

PROTI

Novе članice same nosijo levji delež financiranja širitve.

PROTI

ZDA kot največja plačnica v Natov proračun ne nameravajo kriti več kot 7 do 10 % stroškov širitve in so jasno povedale, da od kandidatki in novih članic pričakujejo

večinsko kritje stroškov širitve. Prav tako si ZDA ne morejo privoščiti povečanja števila svojih vojakov v Evropi (okrog 100.000), saj jih potrebujejo v drugih regijah. Od novih članic pričakujejo, da bodo zvezi Nato namenile ustrezno število svojih vojakov.

Predstavniki ZDA in Nata so od Slovenije večkrat (npr. med obiskom Drnovška v ZDA maja 2002) jasno zahtevali povišanje vojaškega proračuna in preoblikovanje Slovenske vojske v organizacijo, od katere bo Nato imel koristi. (Delo, 13. 5. 2002)

Širitev Nata od Zahoda ne zahteva večjih finančnih vlaganj; od novih članic pa pričakujejo, da bodo povečale proračunske izdatke za obrambo. (Delo, 24. 10. 2001)

Zahodne države, zlasti ZDA, pri posodabljanju nacionalnih armad sodelujejo s simbolično tehnično-organizacijsko pomočjo. Za novo oborožitev, zlasti za letala in bojne ladje, je treba plačati zasoljeno ceno.

Študija o širitvi Nata jasno zapoveduje, da bodo nove članice morale od vsega začetka prispevati svoj finančni delež pri vseh novih programih. Štiri višegrajske države naj bi se v ZDA zadolžile za okrog 25,8 milijarde dolarjev. Ameriška vlada je že odobrila 1,5 milijarde dolarjev posojil za prodajo ameriškega orožja novim članicam. (Mladina, 13. 5. 2002)

Po analizi inštituta Cato bodo morale tri nove članice v najcenejši verziji postopno dvigniti svoje letne obrambne stroške za 60 do 80 % in 10-krat povečati naložbe v raziskave in razvoj orožja.

Od novih članic Madžarske, Češke in Poljske Nato zahteva povečanje obrambnih izdatkov po stopnji rasti 0.1 % na leto do dosežene ravni 2.5 % BDP).

Poljski parlament je že odobril povečanje stroškov za obrambo z 2,3 % na 3 % BDP in dvakratno povečanje sedanjih stroškov za obrambo do konca leta 2002, čeprav to podpira le 16 % Poljakov: Litva je obrambni proračun povečala s 3,3 % na skoraj 6 % BDP. (Mladina, 13. 5. 2002). Poljska vojna mornarica kljub temu še danes ni kompatibilna z Natovimi standardi in ne more sodelovati na Natovih vojaških vajah.

Kandidatke bodo postale članice samo v primeru, če bodo zavezništvu in za varnost prispevale več, kot bodo dobile. Od Slovenije pričakujemo, da bo Natu koristila. (George Robertson, generalni sekretar Nata, intervju, Delo, 12. 11. 2001)

V Sloveniji bi morala imeti varnost v širšem smislu prednost pred obrambo.

PROTI

Problem obrambne politike Slovenske vlade je v tem, da ima izdelane pomanjkljive vojaško-operativne scenarije, nima pa nikakršne obrambne alternative članstvu v Natu. SV ni bojno oslABLJENA zaradi premajhnih finančnih investicij, pač pa zaradi slabe organiziranosti in napačnih investicij.

Temeljno vprašanje je, koliko in kakšno vojsko (katere rodove) potrebuje Slovenija glede na realno nizko ogroženost. Pri sodobnem načinu bojevanja popolna vojska za Slovenijo niti ni smiselna, ker države ne bi mogla obraniti, pripravljati se moramo torej na specializacijo; tudi v preteklosti se je Slovenija vedno branila z nekonvencionalnimi strategijami.

Za majhno državo oboroževanje in skrb za varnost vedno predstavljata samo strošek.

PROTI

Za razliko od velikih držav majhne nimajo ekonomskih koristi od naložb v razvoj obrambe in vojaških tehnologij; proizvodnja oborožitvene tehnologije v velikih državah pa lahko predstavlja tudi pomembno gospodarsko panogo.

Za samozvanimi "strokovnimi" ocenami o ogroženosti Slovenije in nujnosti vstopa v Nato se večkrat skrivajo politični in ekonomski interesi, zlasti interesi oboroževalne industrije.

Vneto prizadevanje slovenske vlade za vstop v Nato samo še povečuje ceno vstopa.

PROTI

Če Nato kot dobrino kupujemo zaradi prestiža in ne zaradi potrebe, velja neobičajna ekonomika: krivulja povpraševanja je obrnjena narobe; višja je cena dobrine, bolj smo jo pripravljene kupiti. Ponudnik je monopolist, ki z normami o usklajenosti orožja izloči potencialno konkurenco, z razdelitvijo tržišča na bolj ali manj spodobne kupce (kandidate za članstvo) pa mu enako dobrino uspe prodati po zelo različnih cenah. Neprestano ponižujoče moledovanje za članstvo njegovo ceno še dviguje. (dr.

Jože Mencinger, ekonomist, Ne Nato - mir nam dajte!)

POSODOBITEV SLOVENSKE VOJSKE

ZA > S članstvom v Natu bo Slovenija vzpostavila sodobno opremljeno in učinkovito vojsko.

Slovenija sama nima dovolj denarja za najsodobnejše orožje. Slovenska vojska je prevelika, predraga in nepripravljena na nove varnostne izzive.

Slovenija bo z vključitvijo v Nato oblikovala vojsko, ki bo tehnično sodobna, usposobljena in povezljiva z vojskami drugih držav članic Nata ter bo imela dolgoročni razvojni cilj. (Večer, 9. 11. 2001)

S članstvom v Natu se bo preoblikovala slovenska vojska, ki je sedaj prevelika in predraga ter ni pripravljena na nove izzive na področju varnosti. (Delo, 25. 10. 2001)

Slovenija bo s članstvom povečala obrambno sposobnost in učinkovitost vojske.

ZA > Zaradi Nata bo Slovenija profesionalizirala vojsko.

Zaradi vstopa v Nato bo Slovenija profesionalizirala vojsko. S tem bo prebivalce razbremenila vojaške obveznosti. Profesionalizacija, ki jo narekuje obrambna reforma, pomeni, da bodo vojaki samo tisti, ki se bodo sami odločili za ta poklic. (Natopis, št. 1)

V primeru povečane ogroženosti bi obnovili nabor in jedro profesionalne vojske bi lahko v 9 do 12 mesecih razvilo dodatne sile za gverilsko bojevanje in bojevanje v urbani okolju. (dr. Igor Kotnik Dvojmoč, državni podsekretar na Ministrstvu za obrambo, Mladina, 6. 5. 2002)

PROTI

Slovenija ne potrebuje vrhunsko opremljene vojske, ki bo pripravljena za intervencije, ampak le obrambno.

Vojsko bi lahko posodobili in reformirali tudi drugače in ne da bi vstopili v Nato.

V raziskavi Slovensko javno mnenje 2001/3 je le 17,5 % vprašanih menilo, da je zelo verjetno, da bo Slovenija v prihodnosti še potrebovala vojsko, 40 %, da je to verjetno, 30 % pa, da je to malo verjetno. (SJM 2001/3, oktober-november 2001)

Sistem vojaških obveznikov je proizvod hladne vojne in zastarel koncept. Evropske vojske bi potrebovale "profesionalne enote, ki so ves čas v pripravljenosti, ne pa vojaških obveznikov, ki so šele po daljšem času pripravljeni na posredovanje". V Evropi je treba odpraviti vojaško obveznost. "Profesionalizacija je edina pot, da bi ustvarili vojsko za hitro posredovanje. Za vojsko z vojaškimi obvezniki ne vidim več prihodnosti." (George Robertson, generalni sekretar Nata, Dnevnik on-line, 13. 6. 2002)

Zveza Nato sili Slovenijo, naj reformira in profesionalizira vojsko po potrebah Natovih operacij, s tem pa bi se teritorialna obrambna sposobnost SV zmanjšala.

PROTI

Članstvo v zavezništvu zahteva preoblikovanje SV iz modela teritorialne obrambe v model sil za posredovanje v tujini za potrebe Nata, čeprav ta šteje trenutno sedem držav s popolnim in še nekaj držav s kombiniranim naborniškim sistemom.

Predstavniki ZDA in Nata so od Slovenije večkrat (npr. med obiskom Drnovška v ZDA maja 2002) jasno zahtevali povišanje vojaškega proračuna in preoblikovanje Slovenske vojske v organizacijo, od katere bo Nato imel koristi. (Delo, 13. 5. 2002)

Nato pritiska na Slovenijo, naj zvišuje obrambni proračun, saj pričakuje večje sodelovanje evropskih vojska v operacijah na interesnih območjih ZDA izven Evrope. S tem bi Slovenija skoraj povsem ukinila učinkovito nacionalno obrambo in svojo obrambno prihodnost podredila izključno zvezi Nato.

Članstvo v Natu bo bistveno spremenilo obrambni sistem Slovenije in prepustilo odgovornost in pravico do obrambe domovine skupini plačanih vojakov, politikom in državni administraciji ter ga povsem podredilo nadnacionalnim zahtevam Nata oziroma interesom vodilne države ali skupine vodilnih držav. Tako se bo dolgoročno varnost naše države zmanjšala in bo povsem odvisna od volje in hotenja Nata, da nas varuje. (Milan Gorjanc, vojaški analitik, Ne Nato - mir nam dajte!)

Vlada pri nagli odločitvi za profesionalizacijo SV ni predvidela velikanskih stroškov.

Dodatni stroški zaradi profesionalizacije vojske (visoke plače, odpravnine, prekvalifikacije, samostojni apartmaji za poklicne vojake) bi lahko zvišali obrambni proračun na 2,5 do 3 % BDP. (Mladina, 13. 5. 2002)

Nekateri visoki predstavniki Nata so ministrstvu svetovali veliko previdnost ob morebitnem spreminjanju obrambnega sistema. (dr. Anton Bebler, obramboslovec, Delo, SP, 30. 3. 2002)

Poteza hitre ukinitve naborniškega sistema je populistična, a neodgovorna.

Vladni načrt za naglo profesionalizacijo SV državljanom obljublja ugodnost s stališča posameznika, vendar pa ni jasno, koliko bo stala in kako bomo zagotovili ta sredstva. Težava bi lahko bila tudi v tem, da bi se v kariero poklicnega vojaka usmerjale predvsem skupine s socialnega dna, s čimer bi se povečala možnost zlorab vojske za nelegitimne akcije.

Od profesionalnih vojakov lahko pričakujemo najmanj težnjo po hitrem zaslužku in nečednih postranskih poslih. (Milan Gorjanc, vojaški analitik, Ne Nato - mir nam dajte!)

Slovenskim oboroženim silam bo v okviru Nata dodeljena podrejena vloga.

Slovenija lahko z včlanitvijo v Nato izgubi nadzor nad pomembnimi vidiki lastnih oboroženih sil, kot so npr. poveljevanje, nadzor, komunikacija in obveščevalna dejavnost. To se odkrito kaže že sedaj ob obiskih in nasvetih Natovih predstavnikov in med sodelovanjem na skupnih vojaških vajah. (Milan Gorjanc, vojaški analitik, Ne Nato - mir nam dajte!)

6

OBVEZNOSTI DO NATA - SODELOVANJE VOJAKOV V TUJINI

Obveznosti Slovenije do Nata bi bile predvsem politične.

ZA

Tako je tudi pri sodelovanju v protiteroristični koaliciji. Boj proti mednarodnemu terorizmu ne poteka le z vojaškimi sredstvi, temveč zajema tudi politične, diplomatske in gospodarske ukrepe.

Mobilizacija slovenskih vojakov za operacije v tujini ni obvezna.

ZA

Članstvo v Natu ne zahteva obvezne mobilizacije naših vojakov; to je stvar dogovora med članicami. Nekatere članice po ustavi sploh ne smejo pošiljati svojih vojakov v tujino.

Po slovenski zakonodaji poklicni vojaki v operacijah v tujini sodelujejo prostovoljno, naborniki pa sploh ne morejo služiti v tujini.

Določeno tveganje je v vojski nujno, toda Natove operacije ne zahtevajo skoraj nobenih žrtev med lastnimi vojaki.

ZA

Brez tveganja ni obrambe. Brez tveganja ne bi mogli npr. obraniti samostojnosti Slovenije.

Slovenija v okviru Partnerstva za mir že sodeluje z vojniki in civilnimi policisti (v mirovnih operacijah v Bosni in Hercegovini, v operacijah v okviru Združenih narodov in OSCE na Kosovu in Makedoniji).

Zunanjepolitične obveznosti, ki jih že sedaj narekujejo Nato in ZDA, Sloveniji niso niti v korist niti v ugled.

PROTI

Slovenija bo kot članica Nata obvezana pošiljati vojake na operacije v tujini.

Slovenija bi kot članica Nata morala prispevati k skupni varnosti in obrambi in je ne samo uživati. Slovenija bo obvezana aktivno sodelovati v Natovih operacijah. S članstvom bo Slovenija dejansko morala svoje vojake pošiljati na krizna žarišča v tujino.

Kljub vladnim načrtom za naglo profesionalizacijo je zaradi potreb Nata Državni zbor 29. 5. 2002 tako spremenil Zakon o obrambi, da je omogočil napotitev rezervistov na bojne akcije v tujino za zaščito zavezniških interesov. K 82. členu je dodano besedilo, da "ob povečani nevarnosti napada ali neposredni vojni nevarnosti v skladu s tem zakonom oz. ob napadu na državo ali države, s katerimi je Republika Slovenija sklenila mednarodno pogodbo o zavezništvu, državni zbor lahko odloči o mobilizaciji in uporabi vojske, tudi če ne razglasi vojnega stanja."

Po sedanjem vladnem predlogu bi prostovoljno rezervo uvedli leta 2010, zato bo z včlanitvijo Slovenije v Nato obstajala možnost, da bodo na bojne akcije (ne le na mirovne!) v tujino poleg poklicnih vojakov odšli tudi rezervisti obvezniki, kasneje pa rezervisti prostovoljci. Prostovoljci se bodo pri podpisu pogodbe za sodelovanje v prostovoljni rezervi morali zavedati, da bo, čeprav bo Slovenija živela v mirnem in varnem okolju, obstajala možnost, da bodo morali v vojno, če bodo to zahtevale obveznosti, ki jih bo z vstopom v Nato prevzela Slovenija. (Delo, 13. 5. 2002)

Ob primeru Makedonije, kjer ZDA sodelujejo le z vojaško opremo, vojake pa so prispevale večinoma nove članice Nata, lahko utemeljeno pričakujemo, da se bo podobno dogajalo tudi slovenskim vojakom. (Skupina Neutro, <http://neutro.k2.net/html/nato-proti.php>)

Trditev, da je smrt profesionalnega vojaka manj boleča kot smrt obveznika, je groteskna. Vsaka nepotrebna smrt na tujem za tuje politične interese je odvečna in huda. Upoštevati je treba, da se za poklic profesionalnega vojaka večkrat odločijo ljudje, ki nimajo druge izbire. (Milan Gorjanc, vojaški analitik, Ne Nato - mir nam dajte!)

Slovenija ne bo mogla enostavno izstopiti iz Nata, če bi se članstvo dokazalo kot škodljivo.

VOJAŠKA OPORIŠČA

Ni verjetno, da bi Nato zahteval namestitev jedrskega orožja na ozemlju Slovenije. Poleg tega se vsaka članica sama odloči, ali bo to dovolila.

ZA

Nato ne zahteva odpovedi suverenosti držav članic. Severnoatlantski svet je 10. 12. 1996 sprejel izjavo, da "države članice Nata ne nameravajo, ne načrtujejo in nimajo razloga za namestitev jedrskega orožja na ozemljih novih članic."

V bližnji Natovi bazi v italijanskem Avianu je po podatkih iz leta 1996 že nameščenih 18 jedrskih konic, zato ni potrebe po dodatnem nameščanju na ozemlju Slovenije.

Nove članice lahko sodelujejo v pogodbi iz leta 1964, ki določa namestitev jedrskega orožja na ozemlju članic. Mnoge nove države si namestitve jedrskega orožja celo želijo iz "varnostnih" oziroma prestižnih razlogov. V Natu zavrnitve take zahteve še ni bilo. (Mladina, 13. 5. 2002)

Logistični center vojske ZDA v Kopru je pomemben za strateško sodelovanje z Natom in ne obremenjuje okolja

ZA

Logistični center v Kopru pomeni pomembno strateško sodelovanje z ZDA in Natom.

Helikopterji niso hrupni, vojaki so lepo vzgojeni in imajo visoka moralna načela, nimajo izstopa iz centra brez dovolilnice. (Mag, 12. 9. 2001)

Logistični center omogoča vzpostavljanje stikov in širjenje prijateljstva s pripadniki drugih vojska. (Delo, 5. 2. 2002)

Vojaške baze prinašajo gospodarske prednosti in omogočajo zaslužek lokalnih skupnosti.

ZA

Nato ni ustanovil trajnih vojaških oporišč na Poljskem, Češkem in Madžarskem.

ZA

ZDA v Sloveniji dejansko že so vojaško prisotne, čeprav je oporišče v Kopru formalno začasno.

Stalno prisotnost vojakov ZDA skupaj s pogostimi obiski vojne mornarice v Luki Koper lahko dejansko obravnavamo kot tujo vojaško oporišče.

Koper je za ameriško mornarico eno najbolj privlačnih pristanišč v Sredozemlju. (Scott A. Fry, poveljnik 6. ladjevja ZDA, Koper, 30. 8. 2002)

Oporišče v Kopru pomeni militarizacijo slovenske obale in obremenitev za okolje. Oporišče je za javnost zaprto območje.

Predstavniki lokalnih skupnosti in prebivalci Slovenije niso mogli odločati o namestitvi oporišča.

Legitimno se je vprašati, ali povečana prisotnost vojaštva v nekoč praktično demilitariziranem zalivu in njegovem zaledju res pomeni novo kvaliteto. (Primorske novice, 15. 9. 2001)

Kar zadeva ekologijo, se z novo bazo Luka Koper še bolj zapira pred očmi okoliških prebivalcev in ti imajo še manj pravic in možnosti nadzora. Luka se z bazo spreminja v vojaško območje, postaja bolj nevarna in dobiva preveliko moč. (Maja Bavdaž Solce, ekologinja, Primorske novice, 15. 9. 2001)

Bližina oporišča bi lahko škodila turizmu na Obali.

Nato bo v Sloveniji prej ali slej postavil svoja oporišča in namestil tuje vojaške sile ter potencialno tudi radioaktivno orožje. Dosedanje ravnanje slovenske politike nam nikakor ne zagotavlja, da bi Slovenija zavrnila zahtevo Nata po namestitvi jedrskega orožja.

Nato kljub nasprotnim obljubam načrtuje stalno postavitev svojih sil na ozemlju novih članic; dejansko jih že ima nameščene v vseh članicah, vključno z novimi.

Natova študija o širitvi zelo jasno omenja tudi postavitev novih baz: "Prisotnost sil zaveznitstva na ozemlju članic prispeva h krepitvi zmožnosti zaveznitstva, njenih temeljnih varnostnih nalog in potrjevanju kohezije, solidarnosti in zaupanja." Baze omogočajo, "da se na grožnjo z napadom Nato odzove prej in pridobi čas za pripravo novih okrepitev". Nato si je zagotovil tudi možnost premeščanja enot "z ozemlja starih na ozemlja novih članic". (Mladina, 13. 5. 2002)

Dosedanje slovenske vlade so pokazale toliko uslužnosti do Nata, da bo ta na pogajanjih o vojaških bazah uspel doseči pogoje v svoj prid.

Zaradi Nata je Slovenija 27. 2. 2002 po hitrem postopku že spremenila Pomorski zakonik, tako da dovoljuje vplutje plovil na jedrski pogon in z jedrsko oborožitvijo. Zakonik je bil spremenjen kljub zagotavljanju zunanjega in obrambnega ministra, da je to le provokacija natoskeptikov. Podobno je tudi Češka republika pod pritiskom Nata spremenila ustavo, tako da zdaj dovoljuje namestitev jedrskega orožja na svojem ozemlju.

Podpis bilateralnega sporazuma o neizročanju vojakov ZDA Mednarodnemu kazenskem sodišču bi lahko pomenil zeleno luč za pravosodno nedotakljivost Natovih vojakov in osebja na slovenskih tleh.

Države gostiteljice običajno nimajo suverenosti nad vojaškimi bazami in tamkajšnjimi prebivalci. Nato jih le skopo obvešča o dejavnostih v bazah, v primeru kaznivih dejanj pa ščiti svoje vojake in uslužbence.

PROTI

Nato je v svojih oporiščih suveren. Deluje lahko neodvisno in ločeno od države gostiteljice in prikrito očem javnosti. Vojaške baze so strogo varovana območja.

Nato v svojih vojaških bazah po vsej Evropi hrani radioaktivno orožje, o čemer ne obvešča lokalnega prebivalstva. V Avianu v Italiji je Nato namestil jedrsko orožje in o tem tajno obvestil (ne zaprosil za dovoljenje) le nekaj najvišjih italijanskih državnih politikov. Lokalno prebivalstvo o jedrskem orožju ni vedelo nič. (www.geocities.com/nevnato/)

Natova infrastruktura in osebje imajo v državah gostiteljicah običajno status diplomatskih objektov in diplomatskega osebja (o tem govori Dunajska konvencija v členih 21 do 31). Po Natovih sporazumih gostujoči vojaki običajno niso pod sodno oblastjo države gostiteljice. Tudi v primeru, da zberejo dovolj dokazov za kazenski pregon, vojaku sodi vojaško sodišče v državi, katere državljani je. Za kazniva dejanja so načeloma sicer odgovorni OZN, vendar jih matične države poskušajo zaščititi in jih čim prej umakniti v domovino.

V Natovih sporazumih so predvidene odškodnine samo za škodo, ki jo povzroči vojaško osebje pri izvajanju dolžnosti, in škodo, ki jo povzročijo vojaška vozila. Nikjer

pa ne piše, da je Nato dolžan kriti stroške sanacije okolja, onesnaženja, uporabe infrastrukture in podobno. Te stroške v celoti krije država gostiteljica. Povračilo škode predvideva zapletene odškodninske postopke. Nenavadno je tudi dejstvo, da mora država gostiteljica plačati 25 odstotkov škode, tudi če je za nastalo škodo dokazano odgovorno samo Natovo gostujoče vojaško osebje. (<http://www.geocities.com/nevnato/skoda.htm>)

Primer Cavalese: 3. februarja 1998 je letalo oboroženih sil ZDA v nizkem letu presekalo vrv žičnice pri mestu Cavalese v italijanskih Dolomitih. Letalo je letelo prehitro in prenizko in tik pred nesrečo izvedlo nedovoljen tvegan manever s 360-stopinjskim obratom. V nesreči je umrlo 20 turistov. Pilot se je skliceval na napako na navigacijskih sistemih, vendar je preiskovalna komisija Združenih držav ugotovila, da tehnične napake ni bilo in da je za nesrečo kriva posadka letala, ker je kršila predpise o višini in hitrosti letenja. Italijanski tožilec je zahteval izročitev posadke, vendar je po osmem členu Natovega sporazuma iz leta 1951 sodna oblast nad posadko pripadla ZDA. Vojska ZDA je ovirala italijansko preiskavo in ni hotela izročiti naprave, ki je beležila potek leta. Porota vojaškega sodišča ZDA je na glavnem procesu presodila, da pilot in navigator nista kriva in ju oprostila vsake krivde. Proti njima je bil sprožen še en proces, ker sta nekaj dni po pristanku uničila videoposnetek leta. Zaradi tega dejanja so ju obsodili na odpust iz vojske, pilota pa še na šest mesecev zapora. V zaporu je bil štiri mesece. Odškodnino svojcem žrtev je dodelilo šele italijansko sodišče: ZDA so plačale 75 %, Italija pa 25 % odškodnine.

PROTI

Gospodarske koristi vojaških baz so vprašljive.

Za lokalno okolje lahko sicer predstavljajo določen vir dohodka (vojska kupuje hrano, energijo, storitve), vendar tudi veliko socialno in ekološko obremenitev.

Več Natovih baz je popolnoma izoliranih od civilnega prebivalstva, imajo lastno (ameriško) infrastrukturo in ne uporabljajo storitev lokalnega okolja.

8

OKOLJSKI IN PROSTORSKI VPLIVI

Nato varuje pred biološkimi, kemičnimi in jedrskimi napadi

ZA

Vstop v Nato je ključen, saj se tudi Nato spreminja in prilagaja. V njegovem okviru razmišljajo o novih konceptih ekološke varnosti, varnosti pred biološkim in kemičnim orožjem. (dr. Anton Grizold, obrambni minister, intervju, Delo, 5. 2. 2002)

Okoljsko škodo, ki jo povzročijo Natova oporišča in aktivnosti, običajno krije država gostiteljica.

PROTI

Natovo orožje ogroža vojake, civilno prebivalstvo in okolje tudi v mirnem času.

PROTI

Nato v svojih vojaških bazah ne hrani samo jedrskega orožja, pač pa tudi različna razstreliva, bojne strupe (ZDA so pred kratkim zavrnilo podpis o protokolu mednarodnega sporazuma, ki naj bi vzpostavil nadzorni mehanizem v zvezi z izvajanjem konvencije o bakteriološkem orožju, sprejete leta 1972), pa tudi radioaktiven material.

Oborožene sile ZDA so imele do leta 1980 uradno 45 resnih nesreč z jedrskim orožjem, podatki iz časa po tem pa še niso javno dostopni. (Center for Defence information: <http://www.cdi.org/>)

Tudi vojaške vaje in testiranje orožij pomenijo ekološko obremenitev.

Več kot 80 % prebivalcev v celoti nasprotuje namestitvi jedrskega orožja na ozemlju Slovenije. (SJM 2001/3)

Nato v svojih operacijah uporablja strupene in radioaktivne konice iz osiromašenega urana.

PROTI

Samo sevanje osiromašenega urana (*depleted uranium* - DU) večinoma ni nevarno (razen če deli uničenih vojaških vozil postanejo otroške igrače), čeprav je razpolovna

doba radiološko najintenzivnejšega izotopa U-234 246.000 let. Nevarna je toksičnost uranovega aerosola s primesmi: izredno strupenimi plutonijem, cezijem in stroncijem, ki se razširijo po zelo veliki površini. Pri večjih koncentracijah lahko pride do odpovedi ledvic, kar je redko (so pa znani primeri iz zalivske vojne), dolgoročni akumulativni učinek na pljuča na molekularni ravni pa še ni preverjen. O dolgotrajnih učinkih DU je bilo narejenih izredno malo raziskav; njegovih vplivov na spremembe DNK in na nastanek raka niso proučevali, saj nobena država uporabnica DU noče naročiti ali financirati raziskav. Ob tem pa Nato v svoji novi vojaški doktrini, ki je stopila v veljavo maja 2000, načrtuje celo razvoj in uporabo jedrskih bomb omejenega obsega za konvencionalne spopade. (Skupina Neutro, <http://neutro.k2.net/html/nato-proti.php>)

PROTI

OZN na onesnaženih območjih odsvetuje kmetijstvo in gradbena dela.

OZN je marca 2002 izvedla raziskavo lokalne kontaminacije v Srbiji in na Kosovu. Vsi raziskovalci na terenu so bili močno zaščiteni. Odkrili so znatne sledove osiromašenega urana iz streliva, ki ga je Nato uporabil v napadu na ZRJ. Delci DU so bili po treh letih še vedno prisotni v zraku. Kontaminacija z radioaktivnimi spojinami osiromašenega urana naj ne bi predstavljala neposredne nevarnosti za zdravje prebivalstva, vendar pa so v poročilu zapisali, da bi gradbeni projekti (na primer gradnja stanovanjskih objektov) lahko povzročili škodljive učinke zaradi dvigovanja strupenega prahu in zemlje. Največja dolgoročna nevarnost je onesnaženje podtalne vode s "prebojniki" (konicami streliva iz osiromašenega urana), ki počasi razpadajo in rjavijo (uran je namreč topen v vodi in se nalaga v ledvicah). Na močno prizadetih področjih OZN odsvetuje kmetijstvo in gradbena dela, dokler se ne odstrani kontaminirana plast zemlje.

PROTI

Med uporabo osiromašenega urana, rakavimi obolenji in t. i. sindromom zalivske vojne obstaja statistična povezanost.

Po zalivski vojni, kjer so zavezniki uporabili 100-krat večjo količino osiromašenega urana kot v vojni proti ZRJ, se je obolenost za levkemijo in drugimi rakastimi obolenji med iraškim prebivalstvom povečala za 600 %.

“Po končanem bombardiranju Iraka sem obiskal bojišča v okolici iraškega mesta Basra. Ob vsakem obisku sem videl nove oblike raka med ljudmi, ki so tam živeli. Otroci se rojevajo brez okončin, nosov ali oči. Pogosto trpijo za notranjimi krvavitvami in znenada se jim razvijejo nenavadni tumorji.” (Robert Fisk, London Independent, 8. 1. 2001; <http://neutro.k2.net>)

OZN je dokumentirala potrojitev števila primerov levkemije v Sarajevu, ki je bilo leta 1995 bombardirano z bombami z DU oklepi iz ZDA.

Mnogi vojaki, ki so sodelovali v zalivski vojni in v operacijah na Balkanu, so bili izpostavljeni radioaktivnosti osiromašenega urana. ZDA, Kanada, Italija, Velika Britanija, Portugalska in Francija so zaznale nadpovprečno število primerov levkemije med svojimi vojaki, ki so sodelovali v vojaških operacijah v Bosni in na Kosovu. Na tisoče vojakov ZDA trpi za sindromom zalivske vojne.

ZA

Članstvo v Natu bo Sloveniji omogočilo hitrejši gospodarski razvoj, saj prinaša večji finančni ugled in zaupanje, kar bo k nam pritegnilo več tujih naložb v gospodarstvo.

Nato nudi državi članici bistveno boljši investicijski in kreditni rating; cena kapitala je za članice tega kluba bistveno drugačna, dostopi do kapitalskih virov bistveno drugačni. (Rudolf Petan, poslanec, DZ, 16. 1. 2002)

Vstop bi utrdil status RS kot nerizične države z nizko stopnjo poslovnega tveganja in rizičnega vlaganja. (Nacionalna strategija RS za vstop v NATO, MZZ, 1998, <http://nato.gov.si/slo/dokumenti/nacionalna-strategija.pdf>)

Vstop v Nato pomeni tudi priključitev h gospodarsko najbolj dinamično razvijajočemu se delu sveta. (Rudolf Petan, poslanec, DZ, 16. 1. 2002)

Posredne koristi članstva so ekonomsko, znanstveno in tehnološko sodelovanje z najbolj razvitimi državami.

Vključitev v Nato pomeni ohranitev gospodarske rasti države in regionalno stabilnost. (Nedelo, 3. 3. 2002)

ZA

Natova infrastruktura bo za slovensko gospodarstvo in prebivalce poslovna priložnost.

Nato (vojska) je priložnost za gospodarstvo in zaposlitev ljudi. Je posel, ki se ga ne otepa nobena država.

Slovenija bo s članstvom dobila nove možnosti zaposlovanja v tujini. (Dnevnik, 22. 9. 2001)

ZA

Nato bo Sloveniji zagotovil protidobave v višini nakupa vojaške opreme.

Obljubljane gospodarske koristi so relativne. Članstvo v Natu ne bo avtomatično prineslo gospodarskega razvoja, zanj mora poskrbeti predvsem Slovenija sama.

PROTI

Švedska, Finska, Avstrija, Švica in Irska niso članice Nata, a so med gospodarsko naj-uspešnejšimi državami sveta. Posebej Finska in Irska sta se v zadnjih letih gospodarsko močno razvili.

Tuje investicije same po sebi ne prinašajo nujno niti večjega blagostanja prebivalcev niti gospodarskega razvoja. Oba sta namreč odvisna od mehanizmov razporejanja dobička v družbi in od aktivne razvojne politike, za to pa mora poskrbeti država.

Kot je videti na primerih Pivovarne Union, Banke Koper in drugih, je primarni cilj tujih investorjev prevzem uspešnih podjetij, z njimi povezan dobiček in strateški položaj, ne pa odpiranje delovnih mest in nove naložbe v razvoj. Po morebitni pridružitvi Slovenije Natu lahko pričakujemo še hujše pritiske po prevzemih.

(<http://www.geocities.com/nevnato/razprod.htm>)

Vstop v Nato morda pomeni možnost dobro plačanih služb v tujini za peščico posameznikov, za večino ljudi pa ne odpravlja nedostopnosti trgov dela držav članic.

Širitev Nata prinaša koristi predvsem gospodarstvu ZDA, saj spodbuja njihovo industrijo (še posebej vojaško), slovenskemu gospodarstvu pa že zdaj prinaša škodo.

PROTI

Nato podpira industrijo ZDA, ji zagotavlja prodor na še neosvojene trge in poskuša v ime nu kolektivne varnosti drugim državam prodati zastarele ameriške obrambne sisteme.

Leta 1994 je Ministrstvo za obrambo na pritisk ZDA prepovedalo izvoz Fotoninih namerilnih naprav v Iran. Marca 2002 pa je od podjetja STO Ravne zahtevalo prekinitev posla izdelave topovskih cevi za Sirijo, ker je bila ta uvrščena na seznam sovražnic ZDA. Podjetje ni dobilo nikakršnega nadomestila za nastalo škodo v višini 5 milijonov USD.

Zdaj imamo še priložnost izbirati med prodajalci, po vstopu pa bomo verjetno morali glavne nabave opraviti pri "strateškem partnerju" in pri vodilni državi. Nato bo vedno zahteval standardizirano in kompatibilno opremo in ne bo zadovoljen s sedan-

jim orožjem. Sčasoma bomo kupili, kar nam bodo ponudili. Domača vojaška industrija bo dobila samo drobtine in še vzdrževanje bo potekalo zunaj Slovenije. (Milan Gorjanc, vojaški analitik, Ne Nato - mir nam dajte)

Med političnimi pogoji za vstop v Nato je bila večkrat omenjena večja odprtost za kapital iz ZDA. Kaj to lahko pomeni, je postalo jasno v primeru spremembe *Zakona o zdravilih* v škodo domače farmacevtske industrije, ki jo je DZ januarja 2002 po hitrem postopku izpeljal na pritisk veleposlanika ZDA oz. farmacevtskih korporacij iz ZDA.

PROTI

Gospodarske koristi od vojaških baz so vprašljive.

Za lokalno okolje lahko sicer predstavljajo določen vir dohodka (vojska kupuje hrano, energijo, storitve), vendar tudi veliko socialno in ekološko obremenitev.

Več Natovih baz je popolnoma izoliranih od civilnega prebivalstva: imajo lastno (ameriško) infrastrukturo in ne uporabljajo storitev lokalnega okolja.

10

ZNANSTVENO IN TEHNOLOŠKO SODELOVANJE

Članstvo v Natu bo pomembna spodbuda za znanstveno in tehnološko sodelovanje na najrazličnejših področjih.

ZA

Slovenijo ogrožajo zaostajanje v razvoju modernega znanja in naših sposobnosti za enakopravno vključevanje v svetovno ekonomijo ter beg možganov. Pri odpravljanju teh problemov lahko pomaga članstvo v Natu.

Članstvo v Natu nam bo omogočilo sodelovanje pri mednarodnih projektih na področju znanosti in tehnologije.

Članstvo v Natu pomeni vključenost v znanstvene, tehnološke in informacijske tokove razvitejših držav. (Nacionalna strategija RS za vstop v NATO, MZZ, 1998)

Slovenske znanstvene in tehnološke kapacitete so premajhne za Natove vojaške projekte.

PROTI

Slovenija nima praktično nobenega inštituta in industrijskega proizvajalca, ki bi bil dovolj velik in opremljen za sodelovanje pri velikih vojaško razvojnih projektih. Tako bi lahko opravljali le malo pomembna podizvajalska dela, od katerega si slovenska znanost in industrija ne moreta obetati opaznejših koristi.

Sodelovanje pri vojaških razvojnih projektih je etično vprašljivo.

PROTI

Razvoj znanosti in tehnologije v okviru Nata služi večinoma vojaškim namenom, zato lahko dvomimo o njihovem izpolnjevanju etičnih kriterijev. Pri tem ne gre le za razvoj in izpopolnjevanje orožij, pač pa tudi tehnologij nadzora, zato lahko dvomimo celo o koristnosti znanstvenih projektov Nata za razvoj in blaginjo Slovenije.

SOCIALNI RAZVOJ

PROTI

Zaradi povečanja izdatkov za obrambo bodo proračunska sredstva za druge potrebe manjša. Pri tem je verjetno krčenje državne socialne redistribucije (sredstev za izobraževanje, socialo, zdravstvo in kulturo).

Več denarja za vojsko pomeni manj za socialo, zdravstvo, šolstvo, kulturo in razvoj ali pa zvišanje davkov. To je za Slovenijo, katere nacionalni interes naj bi bila tudi znanje in socialna pravičnost, nesprijemljivo. (Marko Kadunc, Skupina Neutro, DZ, 16. 1. 2002)

Slovenijo ogroža zaostajanje v razvoju modernega znanja in sposobnosti za enako-pravno vključevanje v svetovno ekonomijo ter beg možganov in odrinjenost večjih skupin ljudi na družbeno obrobje zaradi brezposelnosti, revščine in socialne izključenosti. (Sonja Lokar ZLSD, DZ, 16. 1. 2002)

Norveška vlada je pred nedavnim predlagala zmanjšanje vojaškega proračuna kot rešitev za financiranje šolstva, zdravstva in varovanja okolja. Predlagala je zmanjšanje števila vojaških vaj, 10-odstotno zmanjšanje števila nabornikov, zaprtje nekaterih vojaških objektov ter odlog nakupa novih podmornic in patroljnih čolnov. (Aftenposten, 26. 3. 2002; <http://neutro.k2.net/index.php?topic=nato>)

Vključevanje v Nato pospešuje tranzicijo.

ZA

Nato ni samo vojaška, ampak tudi politična zveza, ki zahteva urejenost države in družbe v skladu z zahodnimi standardi. (Demokracija, 31. 1. 2002)

Včlanitev v Nato tranzicijskim državam prinaša napredovanje standardov na področjih tržnega gospodarstva, človekovih pravic, varstva manjšin, pravosodja, dobrih odnosov s sosedi, nadzora nad mejami in delovanja policije. Slovenija bo zaradi želje po vstopu v Nato krepila demokratični civilni nadzor nad oboroženimi silami; poglobljala in krepila bo demokratične standarde ter nadaljevala s procesi lastninjenja in denacionalizacije.

Nato nudi politično, vojaško, ekonomsko, znanstveno pomoč in sodelovanje državam srednje in vzhodne Evrope ter tako prispeva k širjenju vpliva, sodelovanja, miru in stabilnosti.

Slovenija mora strukturne reforme izpeljati predvsem zaradi lastnih interesov. Če Slovenija sama ni sposobna izpeljati tranzicijske reforme, ji tudi Natove spodbude ne morejo pomagati.

PROTI

Sloveniji ustreza lastna, specifična strategija tranzicijskih reform, vsiljeni modeli od zunaj pa bi ji lahko škodovali. Odločitev Slovenije za neupoštevanje priporočil Mednarodnega denarnega sklada in Svetovne banke glede monetarne politike se je v začetku 90. let izkazala za pravilno. V nasprotnem primeru bi v nekaj letih doživeli gospodarski zlom.

Članstvo v Natu Turčiji ni prineslo nikakršnega napredovanja standardov človekovih pravic, varstva manjšin, pravosodja in delovanja policije. Nato teh načel ne zagotavlja zares, saj ne sankcionira nespoštovanja demokratičnih načel in kršenja človekovih pravic v državah članicah.

13

VREDNOTE IN PRIPADNOST “ZAHODNI CIVILIZACIJI”

ZA ▶ **Nato je koalicija držav, ki imajo skupne vrednote.**

Nato zagotavlja človekove pravice, državljanske svoboščine, demokracijo in mir.

V naši zavesti je še vse pretrdno zakoreninjena podoba Nata iz svinčenih časov, ne pa kot zveza integracij manjših obrambnih sistemov za vzpostavljanje vrednot evroame-riške civilizacije. (Milan Kučan, predsednik republike, DZ, 16. 1. 2002)

“ZDA podpirajo članstvo vseh držav nove evropske demokracije od Baltika do Črnega morja, ki imajo z Natom skupne vrednote.” (George Bush, predsednik ZDA, STA, 6. 10. 2001)

Vstop v Nato je za Slovenijo strateškega pomena. Gre za vprašanje, kateremu svetu želimo pripadati. Noben ni idealen. Tehtanje za in proti tokrat ne bo dovolj. Upoštevati je treba tudi zgodovinsko intuicijo naroda, kot smo jo imeli že leta 1990. (Borut Pahor, predsednik ZLSD, programska konferenca ZLSD, Otočec, 13. 4. 2002)

ZA ▶ **Vstop v Nato bi potrdil pripadnost Slovenije zahodnemu sistemu vrednot.**

Slovenija mora v Nato zaradi temeljnih vrednot, ki jih zavezništvo ščiti in predstavlja. Gre za našo temeljno vrednotno in politično uvrščenost, ki ima tudi gospodarske posledice. (Lojze Peterle, poslanec, DZ, 16. 1. 2002)

Članstvo v Natu bi rešilo strateško vprašanje politične identitete Slovenije. (Borut Pahor, predsednik DZ, Mag, 12. 9. 2001)

Članstvo v Natu bi Slovenijo umestilo v krog demokratičnih, gospodarsko najbolj razvitih in najbolj varnih držav sveta. Včlanitev v Nato bi Slovenijo uvrstila v stabilni del Evrope. Članstvo v Natu bo Slovenijo še bolj zbližalo z ZDA in s “transatlantsko unijo svobodnih in demokratičnih narodov”. (Delo, 19. 1. 2002)

Islamski fanatiki hočejo vzpostavili novo civilizacijsko ločnico in Slovenija leži na prelomnici svetov. Umestiti se mora na stran civilizacije, zato mora vstopiti v Nato.

(dr. Dimitrij Rupel, zunanji minister, spletna stran MZZ, 14. 1. 2002)

Vstop v Nato je bil za Slovenijo cilj že ob osamosvojitvi in pomeni dokončen odmik od Balkana in komunizma.

ZA

Odločitev za Nato je bila pred desetimi leti sprejeta spontano in brez globljega razmisleka. Želeli smo z Balkana v novo, bolj stabilno okolje. Včlanitev v Nato bi pomenila dokončno potrditev in izpolnitev slovenske državnosti. Z njo bi dosegli enega najpomembnejših osamosvojitvenih ciljev. (dr. Janez Drnovšek, predsednik vlade, DZ, 16. 1. 2002)

Vstop v Nato bi simbolno pomenil dokončno ločitev Slovenije od Balkana. (Ivo Hvalica, (nekdanji) poslanec, DZ, 16. 1. 2002)

Nevstop v Nato bi pomenil simbolno zmago ostankov komunistične miselnosti in ideje neuvrščenosti. "Nato pomeni dokončno razorožitev komunistov." (dr. Dimitrij Rupel, zunanji minister, Delo, SP, 11. 8. 2001)

Včlanitev v Nato bi za Slovenijo pomenila premostitev zgodovinskega zaostanka in izenačenje z drugimi modernimi državami.

Argument simbolne pripadnosti zamegljuje realna razmerja moči in interesov ter onemogoča odprto javno diskusijo in strateško načrtovanje.

PROTI

Argument pripadnosti "zahodni civilizaciji" je zelo pogost in ga uporabijo, kadar zmanjka stvarnih argumentov, s katerimi bi utemeljili konkretne interese Slovenije. Ta argument pa je tudi pomensko popolnoma prazen.

Glavni frustraciji (trenutne) slovenske zunanje politike sta majhnost in neprepoznavnost. Na to se navezujejo zahteve po večji odločnosti in agresivnosti v zunanji politiki, kar naj bi zagotovilo članstvo v Natu. Slovenska narodna identiteta je predvsem žrtvena, iz nje se producirajo občutki strahu in ogroženosti, nenehno sklicevanje na svojo ubogost in klicanje "velikega brata" na pomoč. Nato ni primerno zdravilo za psihične frustracije slovenstva. (dr. Vlasta Jalušič, politologinja, Mladina, 6. 5. 2002)

Nato ne ščiti vrednot, ampak interese.

Kjer vrednote pridejo v nasprotje z interesi najmočnejših držav, jih te brez pomislekov žrtvujejo za doseganje interesov.

Zagovorniki vstopa Nato prikazujejo kot simbol, ne pa kot nekaj, kar je povezano z interesi. Oblast je deset let razglabljala in razglašala, kaj bi vstop v Nato pomenil, ni pa se ukvarjala z vprašanjem, zakaj se vstop v Nato splača. (Ali H. Žerdin, novinar, Mladina, 4. 9. 2002)

Zaradi nevstopa v Nato slovenska politična identiteta nikakor ne bo vprašljiva.

Politična pripadnost nevtralnih Švedske, Irske, Avstrije, Švice in Finske nikakor ni sporna. Merilo uspešnosti in prepoznavnosti je predvsem sposobnost za prilagajanje notranjim izzivom.

Svojo vrednostno in politično uvrščenost bi Slovenija lahko dokazovala tudi drugače kot s podrejanjem logiki moči in nasilja.

Znotraj vsake družbe je ločnica med skrajneži in multikulturalisti pomembnejša od pripadnosti civilizaciji.

Evroatlantski prostor kulturno ni homogen, znotraj njega soobstajajo različne kulture, subkulture in tradicije. Razlike med kulturami niso tako velike, da bi bilo onemogočeno sodelovanje ali da bi se iz tega celo porajali konflikti. Zahodne vrednote diskurzivno nastopajo s položaja ogroženosti, zlasti v zvezi s terorizmom. Nekateri skušajo Natu določiti blokovsko vlogo kot v času hladne vojne, in sicer pod pretezo branika civilizacijskih ločnic. Takšna politika sama po sebi vodi v konflikte med kulturami in večjo varnostno izpostavljenost.

Zdi se, da je natovske "vrednote" zelo težko zagovarjati brez rasističnega pridiha. (dr. Rastko Močnik, sociolog, Mladina, 25. 3. 2002)

Slovenija se ni osamosvojila zaradi priključevanja Natu. Prav zaradi poznavanja Balkana bi Slovenija lahko sodelovala pri premeščanju prepada med Vzhodno Evropo in Zahodom.

PROTI

O Natu ob osamosvojitvi ni bilo govora. V ustavo smo zapisali 124. člen, ki pravi: Pri zagotavljanju varnosti izhaja država predvsem iz mirovne politike ter kulture miru in nenasilja.

Zaupanje v Nato je bilo v Sloveniji leta 1992 med najnižjimi izmed 32 držav. Natu je popolnoma ali v veliki meri zaupalo le 25 % prebivalcev Slovenije (za Romunijo pa je bil Nato že takrat vreden zaupanja – verjelo mu je 47 % ljudi). (Ronald Inglehart, Svetovna raziskava vrednot, 1996)

Predvidevamo lahko, da se bodo države bivše Jugoslavije in druge balkanske države v naslednjem desetletju pridružile EU, zato je nesmiselno govoriti o odmikanju od Balkana. Še posebej, ker zagovorniki v isti sapi poudarjajo našo vlogo posrednika med zahodom in Balkanom, ki naj bi jo imeli za Nato zaradi našega dobrega poznavanja regije.

Vstop v Nato je predvsem mobilizacijsko geslo vzhodnoevropskih tranzicijskih elit.

PROTI

Geslo Nato države kandidatke mobilizira za politične, ekonomske reforme in prilagaja gospodarstva interesom globaliziranih ekonomskih in političnih elit. Hkrati igra vlogo komunistične obljube: identifikacija z demokratičnim in bogatim zahodom ter njegovo kulturo in civilizacijo ter (z vstopom v zahodni svet) socialna blaginja in boljše življenje. Medtem ko danes denimo v Romuniji geslo Nato kot mobilizacijski faktor še deluje (realnost je še dovolj daleč, da deluje kot mit), je v Sloveniji tovrstna mobilizacija postala neuspešna, saj je jasno, da Zahod blaginje ne prinaša sam po sebi in da jo prinaša predvsem že tako bogatim. (dr. Vlasta Jalušič, politologinja, Mladina, 6. 5. 2002)

Vključevanje v Nato je projekt slovenskih elit, ki v tem vidijo lastno povezovanje z zahodnimi, zlasti elitami ZDA. (dr. Rastko Močnik, sociolog, Mladina, 22. 4. 2002)